

กระทู้ถาม

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีอำนาจอธิปไตยที่มาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรีและอำนาจตุลาการทางศาล ระบบรัฐสภาไทยได้นำเอาหลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการถ่วงดุลอำนาจ มาบังคับใช้อย่างผสมกลมกลืนกัน จากการนำเอาหลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการถ่วงดุลอำนาจมาใช้เอง ทำให้รัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจบริหารมีความสัมพันธ์กัน และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการคานอำนาจซึ่งกันและกัน ทำให้อำนาจอธิปไตยไม่ตกไปอยู่กับผู้ใช้อำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ

การถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารนั้น เป็นการให้ผู้ใช้อำนาจแต่ละฝ่ายดำเนินการควบคุมและแทรกแซงซึ่งกันและกัน โดยให้รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ในการนี้รัฐสภามีอำนาจตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เมื่อเห็นว่ารัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควร และตั้งคณะกรรมการขึ้นศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีมีอำนาจแทรกแซงการดำเนินการของสภาได้เช่นกัน โดยให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาเพื่อพิจารณา มีสิทธิที่จะเข้าประชุมสภาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่สภาพิจารณา และมีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันเป็นการขัดขวางการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่

การที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีอำนาจสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยให้รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อสภาลงมติไม่ไว้วางใจ และรัฐบาลมีอำนาจยุบสภาเมื่อสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการขัดขวางการดำเนินงานของรัฐบาลนั้น ทำให้มีการควบคุมซึ่งกันและกันจนทำให้ทั้งสองฝ่ายกระทำการต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้มาตรการขั้นรุนแรงถึงกับลงมติไม่ไว้วางใจหรือยุบสภาได้

ในระบบรัฐสภาไทย รัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน กระทู้ถามจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐสภา ดังนั้น ในที่นี้จึงขอกล่าวถึงกระทู้ถาม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายของกระทู้ถาม

บทบาทของกระทู้ถามในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ลักษณะและประเภทของกระทู้ถาม การตั้งและการตอบกระทู้ถาม การถอนกระทู้ถาม การระงับของกระทู้ถาม

ความหมายของกระทู้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ว่า “กระทู้ น. หัวข้อหรือข้อความที่ตั้งให้อธิบาย เช่น กระทู้ธรรม กระทู้ถาม กระทู้ถาม (กฎ) น. คำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตั้งถามฝ่ายบริหารให้ตอบในที่ประชุมแห่งสภานั้น ๆ หรือตอบเป็นหนังสือ (อ. Question)”

นายคณิน บุญสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ให้ความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ในพจนานุกรมศัพท์รัฐสภาไทยไว้ว่า “กระทู้” หมายถึง ข้อซักถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคณะรัฐบาลเกี่ยวกับงานในหน้าที่

จากความหมายของคำว่า “กระทู้” ดังกล่าวเราอาจสรุปได้ว่า “กระทู้” หมายถึง ข้อที่ตั้งถามหรือคำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้นถามรัฐมนตรีในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อนโยบายที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรีเพื่อให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบตอบ

วิวัฒนาการของกระทู้ถาม

กระทู้ถามเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งของรัฐสภาไทย กระทู้ถามได้ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรก โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๔๐ วรรคสองว่า “ในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน” ต่อจากนั้นเป็นต้นมารัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในเวลาต่อมารวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้กำหนดให้สมาชิกรัฐสภาที่มีสิทธิตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้

ในระยะแรกที่ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภา ดังนั้น การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้น จึงต้องอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ถามไม่รัดกุม และมีลักษณะที่เป็นการซักถามและการอภิปรายรวมกันไป แต่พอถึงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๗๖ ก็ได้มีการประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา

ผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้กำหนดวิธีการตั้งกระทู้ถามและการซักถามรัฐบาล โดยกำหนดให้สมาชิกที่ประสงค์จะตั้งกระทู้ถามรัฐบาลหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง จะต้องทำเป็นหนังสือ มีสมาชิกรับรอง ๔ คน ยื่นต่อประธานสภา และเมื่อประธานได้รับกระทู้ถามเป็นหนังสือแล้ว ก็จะแจ้งให้รัฐบาลทราบ รัฐบาลหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะตอบทันที หรือจะกำหนดวันที่จะตอบก็ได้ หรือจะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้นไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผล นอกจากนี้แล้ว ข้อบังคับการประชุมยังห้ามมิให้สมาชิกตั้งกระทู้ถามกันเองอีกด้วย

ในช่วงเวลาที่ใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๖ การตั้งกระทู้ถามจะต้องกระทำเป็นหนังสือและต้องมีสมาชิกรับรอง ๔ คน แต่เมื่อประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็สามารถเสนอกระทู้ถามเป็นหนังสือได้ โดยไม่ต้องมีผู้รับรองและยังกำหนดให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามได้สองทาง คือ ทางหนังสือ ราชกิจจานุเบกษาหรือจะตอบในที่ประชุมก็ได้ โดยให้ผู้ตั้งกระทู้ถามระบุว่าจะให้ตอบทางใด จากนั้นเป็นต้นมา การตั้งกระทู้ถามจึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกและรัฐมนตรีก็สามารถตอบกระทู้ถามได้สองทาง คือ ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือตอบในที่ประชุมสภา ตามแต่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามจะเป็นผู้กำหนด มาตรการเกี่ยวกับกระทู้ถามได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งได้ประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๙๐ และข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของพฤฒิสภา พุทธศักราช ๒๔๙๐ ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ข้อบังคับการประชุม ฉบับปี ๒๔๙๐ นี้ ได้กำหนดถึงการตั้งกระทู้ถามและการซักถามรัฐมนตรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกพฤฒิสภา ดังนี้

ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๙๐^๑

๑. การตั้งกระทู้ถามให้ปฏิบัติต่อไปนี้

ก. ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ โดยมีข้อความสั้น ๆ และเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย การอ้างข้อเท็จจริงประกอบจะต้องรับรองว่าถูกต้อง และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจง ก็ให้ระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

ข. ให้ระบุด้วยว่าจะให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภา หรือในราชกิจจานุเบกษา

^๑ ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๙๐.

๒. มิให้ตั้งกระทู้ถามที่

- ก. เป็นเชิงประชดหรือเสียดสี
- ข. เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- ค. เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือได้มีการปฏิเสธแล้ว
- ง. เพื่อให้ออกความเห็น
- จ. เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- ฉ. ประสงค์จะทราบถึงกิจการภายในของต่างประเทศ
- ช. ประสงค์จะทราบกิจการส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับ

การงานในหน้าที่ราชการ

๓. กรณีที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพราะเป็นภัยสาธารณะหรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมหรือเสถียรภาพของประชาชน ซึ่งสมาชิกเห็นว่าสมควรที่รัฐมนตรีจะต้องรีบดำเนินการโดยทันที สมาชิกจะตั้งกระทู้ถามเป็นเรื่องด่วน โดยระบุให้ตอบในที่ประชุมสภาก็ได้ แต่ถ้าเป็นที่สงสัยว่าเป็นเรื่องด่วนหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานที่จะวินิจฉัย

๔. ประธานจะต้องรีบส่งกระทู้ถามไปเพื่อให้รัฐมนตรีเตรียมตอบและให้บรรจุเข้าระเบียบวาระโดยปกติภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งไปให้รัฐมนตรี แต่ถ้าเป็นกระทู้ถามด่วน ถ้าสมาชิกได้เสนอล่วงหน้าก่อนเวลาประชุมครั้งใดไม่น้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง ให้ประธานรีบจัดส่งไปเพื่อให้รัฐมนตรีเตรียมตอบในการประชุมครั้งนั้น มิเช่นนั้นแล้วให้ถือว่าต้องการให้ตอบในการประชุมครั้งต่อไป แต่รัฐมนตรีจะตอบในการประชุมครั้งนั้นก็ได้

๕. กระทู้ถามที่ระบุให้ตอบในที่ประชุมสภา เมื่อถึงระเบียบวาระสำหรับกระทู้ถามนั้นแล้ว ให้ประธานอนุญาตให้ถามตามลำดับ แต่ถ้ามีกระทู้ถามด่วนรวมอยู่ด้วย ประธานจะต้องให้ผู้ตั้งกระทู้ถามด่วนถามก่อน ส่วนในการถามนั้นผู้ตั้งกระทู้ถามไม่จำเป็นต้องอ่านคำชี้แจงประกอบ

๖. ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม และมีได้มอบหมายให้สมาชิกผู้ใดถามแทนแล้ว ให้ถือว่าได้ถอนกระทู้ถามนั้น แต่ถ้ามีการมอบหมายให้สมาชิกผู้ใดถามแทน ผู้ได้รับมอบจะต้องแสดงหลักฐานเป็นหนังสือต่อประธานสภา ส่วนการขอลถอนกระทู้ถามนั้นเป็นสิทธิของสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามที่จะกระทำได้

๗. เมื่อสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ตอบในที่ประชุมสภาแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกสามครั้ง เว้นแต่ประธานได้อนุญาตให้ซักถามต่อไป และในการตอบกระทู้ถามนั้นเมื่อมีเหตุผลอันสมควร รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมก็ได้

๘. ในการประชุมแต่ละครั้งจะมีเวลาสำหรับกระทู้ถามไม่เกินหนึ่งชั่วโมง เว้นแต่เป็นเรื่องที่ถามหรือตอบค้างอยู่ ประธานจะอนุญาตต่อไปจนเสร็จเรื่องก็ได้ และในการ

ประชุมแต่ละครั้ง ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันจะถามรัฐมนตรีเกินกว่าสองเรื่องมิได้ เว้นแต่จะไม่มีกระทู้ถามของผู้อื่นและรัฐมนตรีพร้อมที่จะตอบ ประธานสภาจึงมีสิทธิอนุญาตให้ถามต่อไปได้

๙. กระทู้ถามที่รัฐมนตรียังมีได้ตอบ ถ้ามีการเปลี่ยนสภาใหม่หรือเปลี่ยนคณะรัฐมนตรีใหม่ให้ถือว่ากระทู้ถามนั้นระงับไป

ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของพฤฒิสภา พุทธศักราช ๒๔๙๐^๒

๑. สมาชิกจะตั้งกระทู้ถามต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา และให้ระบุด้วยว่าจะให้ตอบทางหนังสือราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้ตอบในที่ประชุมสภา เมื่อประธานสภาพิจารณาเห็นว่าเป็นกระทู้ถามที่ถูกต้องแล้ว ก็ให้ส่งไปยังรัฐบาล

๒. การตั้งกระทู้ถามให้เขียนเป็นรูปคำถามโดยมีข้อความสั้น ๆ ที่ชัดเจนและเข้าใจความหมายได้ตลอดในเรื่องข้อเท็จจริงหรือนโยบายอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี กระทู้ถามใดจำเป็นต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงก่อนตั้งเป็นคำถาม ก็ให้เขียนข้อเท็จจริงที่รับรองว่าถูกต้องแล้วสั้น ๆ กระทู้ถามใดจำเป็นต้องมีคำชี้แจงประกอบก็ให้เขียนเป็นหมายเหตุท้ายใต้ที่ลงนามเป็นอีกส่วนต่างหาก แต่ไม่ต้องอ่านคำชี้แจงเวลาอ่านกระทู้ถาม

๓. คำถามต่อไปนี้ไม่ต้องไม่อยู่ในลักษณะของกระทู้ถาม

ก. ถามเพื่อให้ออกความเห็น

ข. ถามเป็นเชิงโต้แย้ง ประชด หรือกล่าวร้ายเสียดสี

ค. ถามเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือได้มีการปฏิเสธแล้ว

ง. ถามข้อความเคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก หรือเรื่องเล็กน้อย

จ. ถามเพื่อประสงค์ทราบถึงกิจการภายในในต่างประเทศ

ฉ. ถามเพื่อจะทราบข่าว ข่าวในหนังสือพิมพ์หรือกิจการส่วนตัวบุคคล

ว่าจะเป็นจริงหรือไม่

๔. เมื่อสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรี และรัฐมนตรีได้ตอบในที่ประชุมสภาแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกสามครั้ง กระทู้ถามเป็นการตอบโต้ระหว่างสมาชิกผู้ถามกับรัฐมนตรีผู้ตอบเท่านั้น ไม่มีการอภิปรายและการลงมติ

๕. เมื่อสมาชิกตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ให้ประธานมีอำนาจวินิจฉัยว่ากระทู้ถามนั้นเป็นกระทู้ถามหรือไม่ ถ้าประธานเห็นว่าเป็นกระทู้ถาม ก็ให้มีการตั้งกระทู้ถามและตอบในที่ประชุมเป็นการด่วน

๖. ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้กำหนดเวลาถามและตอบกระทู้ไม่เกิน ๓๐ นาที เว้นแต่เป็นเรื่องที่กำลังถามหรือตอบค้างอยู่ ประธานจะอนุญาตให้เวลาต่อไปจนเสร็จเรื่องก็ได้

^๒ ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของพฤฒิสภา พุทธศักราช ๒๔๙๐.

๗. เมื่อรัฐมนตรีจะไม่ตอบกระทู้ถามใด โดยเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินแล้ว ต้องชี้แจงให้ทราบ

๘. ถ้าสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามมิได้อยู่ในที่ประชุม เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามนั้น ให้ถือว่าสมาชิกผู้นั้นได้ถอนกระทู้ถามแล้ว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นประธานจะอนุญาตให้เลื่อนการตั้งกระทู้ถามนั้นไปก็ได้

๙. เมื่อรัฐมนตรีได้มาแถลงหรือแจ้งเรื่องใดให้ที่ประชุมทราบ สมาชิกมีสิทธิซักถามในที่ประชุมนั้น เพื่อขอรับคำอธิบายหรือคำชี้แจงเพิ่มเติมได้ ในกรณีนี้รัฐมนตรีจะไม่ตอบโดยเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินก็ได้

การดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ถามดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้แม้จะมีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ถาม ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น สิทธิในการถามรัฐมนตรีในที่ประชุม จากเดิมที่กำหนดให้สมาชิกทุกคนร่วมกันซักถามได้ มาเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ตั้งกระทู้ถาม โดยจะมอบหมายให้สมาชิกอื่นถามรัฐมนตรีแทนมิได้ แต่หลักการโดยกว้างของกระทู้ถามยังเป็นไปในแนวเดิม

บทบาทของกระทู้ถาม

ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลโดยรัฐสภานั้น กระทู้ถามเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญมาก กระทู้ถามนั้นมักเกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชน เมื่อสมาชิกรัฐสภาทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชนก็จะตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ฝ่ายบริหารทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งให้ฝ่ายบริหารได้แถลงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตลอดทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาให้สภาได้รับทราบ

แนวทางในการตั้งกระทู้ถามของแต่ละยุคแต่ละสมัยจะแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์และความสนใจของสมาชิกรัฐสภาว่ามีแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างไร สมาชิกรัฐสภาในสมัยแรก ๆ ที่เริ่มใช้รัฐธรรมนูญมักมีความสนใจไปในทางนโยบายการบริหารประเทศ กระทู้ถามในสมัยนั้นจึงมักเป็นกระทู้ถามในข้อนโยบาย เช่น กระทู้ถามของพระยาวิชัยราชสูมณตรี เรื่อง รัฐบาลดำริจะช่วยชาวนา โดยตั้งกระทู้ถามถามรัฐบาลว่า คณะกรรมการราษฎรได้ดำริที่จะช่วยเหลือชาวนาบ้างหรือยัง ซึ่งพระยามโนปกรณนิติธาดา ประธานกรรมการราษฎร ในขณะนั้นได้ตอบว่า เรื่องนี้ได้คิดและได้แถลงไว้ในคำแถลงนโยบาย หากจะช่วยเหลือได้แค่ไหนเพียงไรนั้นย่อมขึ้นกับงบประมาณเป็นสำคัญ

แต่ในปัจจุบันกระทู้ถามที่ตั้งถามรัฐมนตรีนั้นมีทั้งกระทู้ถามในข้อเท็จจริง เช่น ปัญหาข้าราชการประพฤติมิชอบกดขี่ข่มเหงประชาชน และกระทู้ถามในข้อนโยบาย เช่น การช่วยเหลือชาวนา เป็นต้น

กระทู้ถามจะมีบทบาทต่อผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้ตั้งกระทู้ถาม และสมาชิกอื่นที่อยู่ในที่ประชุมสภา รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศ ข้าราชการผู้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีและประชาชน ผู้ประสบปัญหาที่เป็นสาเหตุของกระทู้ถาม ดังต่อไปนี้

๑. ทำให้สมาชิกสภาสนใจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การที่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสติตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ทำให้สมาชิกสภาในฐานะตัวแทนของปวงชนสนใจการปฏิบัติงานของรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เมื่อเห็นว่าการบริหารงานของรัฐมนตรีคนใดหรือรัฐมนตรีทั้งคณะบริหารงานจนเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สมาชิกสภา ก็สามารถตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้ อันเป็นการกระตุ้นให้รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเอาใจใส่ในการบริหารงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และในการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ยังทำให้สมาชิกสภาได้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่เป็นต้นเหตุของการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่รัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อสภาในการตอบกระทู้ถามจะเป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้เป็นอย่างดี

๒. เป็นตัวกระตุ้นให้รัฐบาลสนใจบริหารราชการแผ่นดิน กระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมีทั้งเรื่องที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง และเรื่องที่เป็นปัญหาข้อนโยบาย ในเรื่องที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงส่วนมากมักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจนทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เมื่อสมาชิกสภาผู้เป็นตัวแทนของประชาชนได้รับทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน สมาชิกก็สามารถตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงในปัญหาที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ตลอดทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา ส่วนกระทู้ถามในข้อนโยบายนั้นจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหาร เช่น นโยบายเศรษฐกิจและนโยบายข้าว เป็นต้น กระทู้ถามในข้อนโยบายนี้จะทำให้ฝ่ายบริหารสนใจในการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ตลอดทั้งแนวทางในการดำเนินนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น กระทู้ถามจึงเป็นตัวกระตุ้นให้รัฐมนตรีเป็นผู้รอบรู้ในหน้าที่ของตน และสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง ทั้งยังเป็นผู้เข้าใจในนโยบายและวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างถูกต้อง

๓. เป็นเครื่องวัดความสามารถของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ จำเป็นต้องเอาใจใส่ต่อการบริหารประเทศ และต้องระมัดระวังมิให้การบริหารของตนผิดพลาด จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน ในการตอบกระทู้ถามนั้นถ้ารัฐมนตรีบริหารงาน อย่างหละหลวมหรือไม่มีความสามารถในการบริหารงานอย่างเพียงพอหรือไม่มีความรู้ในหน้าที่ การงานของตนอย่างแท้จริง จะทำให้รัฐมนตรีไม่ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนไม่สามารถตอบกระทู้ถามได้อย่างถูกต้อง หรือตอบคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และไม่สามารถทราบนโยบายและแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างแน่นอน เช่น ในอดีตที่ ผ่านมา เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งตั้งกระทู้ถาม เรื่อง ราษฎรอดอยากไม่มีข้าว บริโภคเพื่อถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ แต่รัฐมนตรีตอบว่าได้สอบถามไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด แล้ว ได้รับรายงานว่าไม่มีราษฎรอดอยากในจังหวัดนั้นแต่อย่างใด สมาชิกได้ซักถามเพิ่มเติมว่า คำตอบของรัฐมนตรีไม่เป็นความจริง ความจริงมีประชาชนในจังหวัดนั้นอดอยากไม่มีข้าว บริโภคจนต้องขุดหัวกลอยหัวมันกิน และสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้ทำต่อรัฐมนตรีว่า ถ้าไม่มีการอดอยากจริงตนจะขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้ามีการ อดอยากจริงรัฐมนตรีต้องลาออกจากราชการตำแหน่งรัฐมนตรี แต่รัฐมนตรีก็ได้ตอบรับคำทำ เพียงแต่ตอบเลี่ยงไปว่า จะสอบข้อเท็จจริงไปยังจังหวัดนั้น ๆ อีกครั้งหนึ่ง ถ้ามีการอดอยากจริง ก็จะช่วยเหลือ

กระทู้ถามอีกเรื่องหนึ่งเป็นกระทู้ถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเรื่องการรถไฟ ซึ่งในการซักถามของสมาชิกนั้นประเด็นหนึ่ง ได้ถามว่าทางรถไฟสายเหนือตรง “สะพานแม่พวก” ชำรุดไม่เห็นมีการซ่อมแซม กลัวจะเป็นอันตรายแก่ประชาชนผู้โดยสารรถไฟ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้ตอบข้อซักถามว่า ได้สั่งซ่อมแซมไปแล้วคงจะเสร็จในไม่ช้านี้ สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้ซักถามต่อไปว่าที่รัฐมนตรี ตอบว่าจะเสร็จในไม่ช้า ความจริง “สะพานแม่พวก” ได้ซ่อมแซมเสร็จไปหลายเดือนแล้ว

ดังนั้น กระทู้ถามจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการวัดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และความสนใจต่อปัญหาและนโยบายที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนทั้งแนวทาง ในการบริหารประเทศได้เป็นอย่างดี และเมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่สามารถตอบกระทู้ถาม ให้เป็นที่พอใจแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะมองเห็นถึง ความด้อยสมรรถภาพในการบริหารของรัฐมนตรีผู้นั้น อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้

๔. ช่วยกระตุ้นให้ข้าราชการเอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการมากขึ้น ข้าราชการ เป็นผู้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงกำหนด รัฐมนตรีจะสามารถตอบกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้าราชการ

ผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง เมื่อรัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถาม รัฐมนตรีจะต้องเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการตอบ โดยให้ส่วนราชการและข้าราชการที่รับผิดชอบ เป็นผู้รวบรวมข้อมูลให้ ทำให้ข้าราชการต้องเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมิให้เกิดความบกพร่อง อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนจนเป็นเหตุให้สมาชิกวุฒิสภที่ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และการที่สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการบริหารนั้นทำให้ข้าราชการต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะมีสมาชิกวุฒิสภาผู้เป็นผู้แทนปวงชน คอยควบคุมดูแลอยู่ตลอดเวลาว่า ข้าราชการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นไปตามนโยบายของฝ่ายบริหารหรือไม่ ดังนั้น การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นการกระตุ้นให้ข้าราชการซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังและเอาใจใส่ต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อันเป็นผลดีต่อการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอีกด้วย

๕. ทำให้รัฐบาลทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชนและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ ในการบริหารราชการแผ่นดินนั้นรัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบต่อประชาชนทั้งประเทศซึ่งกระจายกันออกไปในทุกภูมิภาคของประเทศ จึงเป็นการยากที่รัฐมนตรีหรือรัฐบาลจะทราบปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้ทุกเรื่อง รัฐบาลจึงต้องอาศัยสมาชิกวุฒิสภาโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งมาจากทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นผู้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในที่ต่าง ๆ วิธีหนึ่งที่สมาชิกวุฒิสภาจะแจ้งให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีทราบได้ก็คือ การตั้งกระทู้ถามเพื่อให้รัฐมนตรีดำเนินการหาข้อมูลเพื่อตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา และเมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะกำหนดแนวทางเพื่อให้ข้าราชการผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

นอกจากนี้ การบริหารงานของคณะรัฐมนตรีจำเป็นต้องใช้ข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือในการบริหาร โดยคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติให้กับข้าราชการและเจ้าพนักงานของรัฐ แต่การปฏิบัติงานของข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐในที่ต่าง ๆ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศนั้น การที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีจะสามารถควบคุมได้อย่างทั่วถึงนั้นเป็นไปได้ยาก เมื่อเจ้าพนักงานของรัฐกระทำการไปในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควรจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ก็เป็นการยากที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะทราบปัญหานั้นได้ แต่รัฐสภาซึ่งสมาชิกที่มาจากทุกเขตของประเทศ สมาชิกเหล่านั้นสามารถที่จะทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของข้าราชการจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับประชาชน และสมาชิกเหล่านั้นก็สามารถแจ้งให้รัฐบาลทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีหนึ่งที่ใช้กันอย่างได้ผลก็คือ ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรี

ผู้รับผิดชอบถึงข้อเท็จจริงและแนวทางในการแก้ปัญหา การตั้งกระทู้ถามเช่นนี้ทำให้รัฐมนตรีทราบถึงปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐว่าเป็นประการใด ก็สามารถควบคุมและแก้ไขการทำงานของเจ้าพนักงานให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความผาสุกขึ้นแก่ประชาชน

กระทู้ถามในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้ว่า สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน^๓

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ โดยถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกแต่ละคนที่จะตั้งกระทู้ถาม แต่ทั้งนี้ก็เป็นสิทธิของรัฐมนตรีด้วยเช่นกันที่จะไม่ตอบกระทู้ถามเรื่องใด ๆ ที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ายังเป็นเรื่องที่ยังไม่สมควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ส่วนการถามและการตอบกระทู้ถามนั้น ย่อมเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา ซึ่งตามข้อบังคับการประชุม ไม่ว่าจะเป็นข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาหรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม มักกำหนดให้มีการถามตอบกระทู้ถามในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

นอกจากนี้ลักษณะของกระทู้ถาม ประเภทของกระทู้ถาม ขั้นตอนการเสนอกระทู้ถาม การตอบกระทู้ถาม การถอนกระทู้ถาม และการระงับของกระทู้ถาม ก็จะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภาด้วยเช่นกัน แล้วแต่ว่าสมาชิกของสภาใดจะเป็นผู้ตั้งกระทู้ถาม ซึ่งข้อบังคับการประชุมของทั้งสองสภา ในส่วนที่เกี่ยวกับกระทู้ถามนี้มีสาระสำคัญที่คล้ายกัน ดังนั้น ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะในส่วนของกระทู้ถามตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาเท่านั้น

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๓.

๑. ลักษณะของกระทู้ถาม

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดว่า การตั้งกระทู้ถาม ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และให้แสดงความประสงค์ด้วยว่าจะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือในที่ประชุมวุฒิสภา ข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อ้างประกอบกระทู้ถามต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย^๔

จากข้อบังคับการประชุมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำถามของกระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถามรัฐมนตรีนั้นมีได้ ๒ ลักษณะ คือ คำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี และคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี

(๑) คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักเป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้รับทราบมา และมักเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องการการแก้ไข หรือต้องการให้รัฐมนตรีชี้แจง ปัญหาข้อเท็จจริงนี้อาจเป็นปัญหาที่ถามเกี่ยวกับสถิติที่อยากจะทราบ ปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่มักตั้งกระทู้ถามในปัญหาข้อเท็จจริงกันมากกว่านโยบาย แต่มีบางครั้งที่สมาชิกตั้งกระทู้ถามกำหนดหัวเรื่องคล้ายกับจะเป็นกระทู้ถามในนโยบาย แต่คำถามบางคำถามกลับเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริง เช่น กระทู้ถามด่วน เรื่อง นโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ซีอีโอ) และการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งผู้ตั้งกระทู้ถามได้ถามในประเด็นว่า รัฐบาลได้จัดงบประมาณและสวัสดิการในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษให้แก่ฝ่ายปกครองไว้เป็นกรณีพิเศษหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนได้จัดงบประมาณและสวัสดิการในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษให้แก่ฝ่ายปกครองไว้เป็นกรณีพิเศษหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเป็นคำถามข้อเท็จจริง

(๒) คำถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินจะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเสียก่อน เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้ทราบถึงนโยบายการบริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีว่าจะไปในแนวทางใด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ในการนี้ หากสมาชิกรัฐสภาเห็นว่า การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไม่เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาหรือดำเนินการบริหารงานผิดพลาด ไม่ตรงตามนโยบาย สมาชิกก็สามารถตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารได้ เช่น กระทู้ถามด่วน เรื่อง การเก็บค่ารักษา

^๔ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๐.

เกินกว่า ๓๐ บาท ซึ่งสมาชิกผู้เสนอได้ตั้งคำถามประเด็นหนึ่งว่า “รัฐบาลมีมาตรการดำเนินการหรือวิธีการจัดการกับโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายหรือไม่ อย่างไร”

กระทู้ถามอาจมีคำถามที่เป็นคำถามในข้อเท็จจริงและคำถาม ในนโยบายรวมกันมาในกระทู้ถามเดียวกันก็ได้ เช่น กระทู้ถามด่วน เรื่อง การเก็บค่ารักษาเกินกว่า ๓๐ บาท ดังกล่าวข้างต้น

ในกระทู้ถามนั้นมักจะมีการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อให้รัฐมนตรีเข้าใจถึงคำถามที่ได้ตั้งถาม ซึ่งข้อเท็จจริงมักจะเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย หรือเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารราชการ เช่น การประพุดติมิชอบในวงราชการหรือการกระทำต่าง ๆ ของรัฐมนตรีและข้าราชการที่ไม่เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เป็นต้น ซึ่งการอ้างข้อเท็จจริงนี้ ผู้ตั้งกระทู้ถามจะต้องรับรองว่าถูกต้อง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม จึงย่อมถือได้ว่าข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างนั้นเป็นความจริง และในปัญหาบางเรื่อง ผู้ตั้งกระทู้ถามจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดประกอบ ก็อาจจะทำเป็นคำชี้แจงประกอบแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากก็ได้

การตั้งกระทู้ถามมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้รัฐมนตรีและผู้อื่นเข้าใจประเด็นได้อย่างชัดเจน ข้อบังคับฯ จึงกำหนดให้คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง และคำชี้แจงประกอบจะต้องเป็นข้อความที่ไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย^๕

ลักษณะต้องห้าม

นอกจากกระทู้ถามจะมีลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ข้อบังคับฯ ยังได้กำหนดลักษณะของกระทู้ถามแต่ละกระทู้ถามว่าจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง^๖ ดังนี้

- (๑) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- (๒) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- (๓) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เว้นแต่กระทู้ถามที่ตั้งขึ้นใหม่ จะมีสาระสำคัญแตกต่างไปจากกระทู้ถามเดิมที่ได้ตอบแล้วหรือที่ชี้แจงว่าไม่ตอบหรือพฤติการณ์ในขณะที่ตั้งกระทู้ถามครั้งหลังได้เปลี่ยนแปลงจากตอนที่ตั้งกระทู้ถามครั้งแรก
- (๔) เป็นการให้ออกความเห็น
- (๕) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- (๖) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ

^๕ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๐ วรรคท้าย.

^๖ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๒.

(๗) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ราชการ

ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดตั้งกระทู้ถาม ที่มีคำถามที่ตั้งถามลักษณะประการหนึ่งประการใดใน ๗ ประการดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาที่จะสั่งไม่อนุญาตให้ตั้งถามกระทู้ถามนั้น

๒. ประเภทของกระทู้ถาม

เมื่อพิจารณาจากข้อบังคับฯ แล้ว จะเห็นว่ากระทู้ถามมีอยู่ ๒ ประเภท คือ กระทู้ถามด่วน และกระทู้ถาม (ธรรมดา)

ข้อบังคับฯ ได้กำหนดเกี่ยวกับกระทู้ถามด่วนไว้ว่า กรณีที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือมีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันทีนั้น^๗ จะตั้งกระทู้ถามด่วนก็ได้

จากข้อบังคับฯ ดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า กระทู้ถามด่วนนั้นเป็นกระทู้ถามที่สมาชิกจะตั้งขึ้นถามรัฐมนตรีในเรื่องที่รัฐมนตรีจะต้องรีบชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันที ซึ่งเรื่องที่สมาชิกจะตั้งเป็นกระทู้ถามด่วนได้นั้น จะต้องเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

(๒) เป็นเรื่องที่มีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

(๓) เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีหรือเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

(๔) เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

กระทู้ถามที่ไม่เข้าลักษณะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังกล่าวแล้ว ก็จะมีใช้กระทู้ถามด่วน หากแต่จะเป็นกระทู้ถาม (ธรรมดา) ไป ซึ่งข้อบังคับฯ ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประธานที่จะวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามด่วนหรือกระทู้ถาม (ธรรมดา)

ความแตกต่างในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระทู้ถามด่วน และกระทู้ถาม (ธรรมดา) อยู่ที่การตอบกระทู้ถาม เพราะข้อบังคับฯ ได้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาจัดส่งกระทู้ถาม

^๗ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๔.

ไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง และให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งไป^๙ ในกรณีเป็นกระทู้ถาม (ธรรมดา) ส่วนกระทู้ถามด่วนนั้น ให้ประธานวุฒิสภา รีบส่งกระทู้ถามด่วนนั้นไปยังรัฐมนตรีซึ่งเกี่ยวข้อง และต้องแจ้งไปด้วยว่า ได้กำหนดจะให้ ผู้ตั้งกระทู้ถามถามเรื่องนั้นในการประชุมครั้งใด ซึ่งการกำหนดเวลาดังกล่าว ประธานวุฒิสภา จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชนซึ่งควรจะได้ทราบ โดยปัจจุบันนี้เป็นหลักในการพิจารณา

๓. ขั้นตอนการดำเนินการ

การตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ตั้งกระทู้ถามจะต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งในกระทู้ถามนั้นผู้ตั้งกระทู้ถาม ต้องระบุด้วยว่าจะถามรัฐมนตรีกระทรวงใด โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวง เช่น ปัญหาเรื่องการออกโฉนดที่ดินให้กับราษฎรตามโครงการ “พัฒนากรมที่ดิน และเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ” ต้องถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปัญหา เรื่องเด็กไม่มีที่เรียน ต้องถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น แต่ในกรณีที่ผู้ตั้ง กระทู้ถามถามปัญหาที่เกี่ยวกับงานความรับผิดชอบของหลายกระทรวง เช่น กระทู้ถามเรื่อง การช่วยเหลือชาวนา ที่มีประเด็นที่ตั้งถามเกี่ยวกับปุ๋ยราคาแพง การขาดแคลนน้ำ และ ข้าวเปลือกกราคาคงต่ำ โดยเรื่องราคาปุ๋ยและราคาข้าวเปลือกเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของกระทรวงพาณิชย์ ส่วนเรื่องการขาดแคลนน้ำเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ การตั้งกระทู้ถามเช่นนี้จะต้องตั้งถามนายกรัฐมนตรี เพราะถือว่า นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะหัวหน้ารัฐบาล นอกจากนี้ กระทู้ถามที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ นโยบายทั่วไปของรัฐบาล ก็ต้องตั้งถามนายกรัฐมนตรีเช่นกัน

เมื่อสมาชิกได้ยื่นกระทู้ถามต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ประธานวุฒิสภา จะเป็นผู้พิจารณาว่ากระทู้ถามนั้นถูกต้องตามที่ข้อบังคับฯ กำหนดไว้หรือไม่^๙ มีลักษณะที่เป็น การต้องห้ามตามข้อบังคับฯ หรือไม่^{๑๐} เป็นการตั้งกระทู้ถามขึ้นใหม่ตามข้อบังคับฯ หรือไม่^{๑๑} และเป็นกระทู้ถามด่วนตามข้อบังคับฯ หรือไม่^{๑๒} โดยต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น ผลการวินิจฉัยดังกล่าวเป็นประการใด เลขานุการวุฒิสภาจะต้อง แจ้งให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายใน ๕ วันนับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาวินิจฉัย

^๙ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๖ วรรคสอง.

^{๑๐} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๐.

^{๑๑} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๒.

^{๑๒} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๓.

^{๑๓} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๔.

เมื่อประธานวุฒิสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกระทู้ถามที่ถูกต้องตามข้อบังคับฯ ประธานวุฒิสภาจะต้องจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีซึ่งเกี่ยวข้องเพื่อให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้ทราบถึงปัญหาที่ตั้งถาม และดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อเท็จจริงและนโยบายที่จะใช้ในการแก้ปัญหา เมื่อรัฐมนตรีได้เตรียมการตอบและพร้อมที่จะชี้แจงในเรื่องที่สมาชิกตั้งกระทู้ถามแล้ว ก็จะแจ้งมายังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

การตอบกระทู้ถามที่ผู้ตั้งถามระบุว่าให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภา โดยปกติประธานวุฒิสภาจะบรรจุกระทู้ถามนั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เมื่อรัฐมนตรีพร้อมที่จะตอบก็จะมาตอบตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่ถ้าวุฒิสภายังไม่พร้อม ก็อาจแจ้งขอเลื่อนการตอบต่อประธานวุฒิสภาได้ แต่ทั้งนี้ต้องระบุว่า จะมาตอบกระทู้ถามได้เมื่อใด

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามด่วน ประธานวุฒิสภาก็ต้องรีบส่งกระทู้ถามด่วนนั้นไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับแจ้งด้วยว่าจะให้ผู้ตั้งกระทู้ถามนั้น ถ้ามองในการประชุมครั้งใด ซึ่งในการกำหนดเวลาเช่นนี้ประธานวุฒิสภาก็ต้องคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องนั้นเป็นหลัก โดยรัฐมนตรีจะมาตอบหรือขอเลื่อนการตอบได้เช่นเดียวกับกระทู้ถาม (ธรรมดา)

ถ้าสมาชิกวุฒิสภาผู้ตั้งกระทู้ถามระบุให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษา ประธานวุฒิสภาก็จะส่งกระทู้ถามที่ได้วินิจฉัยแล้วว่าถูกต้องไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตอบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น ในการนี้ข้อบังคับฯ มิได้กำหนดวิธีการดำเนินการตอบของรัฐมนตรี เมื่อรัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามจากประธานวุฒิสภาแล้ว ก็จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลในการตอบเช่นเดียวกับการรวบรวมข้อมูลในการตอบในที่ประชุมวุฒิสภา และเมื่อรัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็จะแจ้งมายังสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา หลังจากนั้นสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาก็จะดำเนินการแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบว่ารัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามเรื่องนั้นแล้ว พร้อมทั้งสำเนาคำตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีไปด้วย

๔. การถามและการตอบกระทู้ถาม

ตามข้อบังคับฯ จะเห็นได้ว่าการตอบกระทู้ถามกระทำได้ ๒ ทาง คือ การตอบในที่ประชุมวุฒิสภา และการตอบในราชกิจจานุเบกษา^{๑๓} ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของสมาชิกวุฒิสภาผู้ตั้งกระทู้ถาม

^{๑๓} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๐.

(๑) กระทำถามในที่ประชุมวุฒิสภา

กระทำถามที่ได้รับการบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา เมื่อถึงระเบียบวาระกระทำถาม ประธานวุฒิสภาจะอนุญาตให้สมาชิกผู้ตั้งถามถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตามลำดับกระทำถามที่บรรจุในระเบียบวาระการประชุม

ในการถามกระทำนั้น ข้อบังคับฯ ได้กำหนดมิให้ผู้ตั้งถามชี้แจงหรืออ่านคำชี้แจงประกอบ^{๑๔} ดังนั้น ผู้ตั้งถามจึงต้องถามกระทำถามของตนไปตามที่ได้ตั้งถามไว้ในวัน และเมื่อรัฐมนตรีได้ตอบกระทำถามแล้ว ผู้ตั้งถามมีสิทธิ “ซักถาม” รัฐมนตรี อีกหนึ่งครั้ง แต่หากผู้ตั้งถามเห็นว่าคำตอบของรัฐมนตรียังไม่หมดประเด็น จะขอซักถามต่อไปก็ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม ซึ่งในการซักถามนี้ ผู้ตั้งถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น

การตอบกระทำถามนั้น โดยปกติรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะมาตอบกระทำถามทุกครั้ง เว้นแต่รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทำถามนั้นออกไป โดยจะต้องแจ้งเหตุผลการขอเลื่อนในที่ประชุมและกำหนดด้วยว่าจะตอบกระทำถามนั้นได้เมื่อใด ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า “กระทำถาม” เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนสามารถใช้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ สมควรที่รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากรัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทำถามในที่ประชุมวุฒิสภาตามข้อบังคับฯ แล้ว ยังมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทำถามของสมาชิกวุฒิสภาได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อย่างไรก็ตาม การถามและการตอบกระทำถามในที่ประชุมวุฒิสภาในแต่ละครั้งนั้น ข้อบังคับฯ กำหนดให้บรรจุกระทำถามได้ไม่เกิน ๕ กระทำ แต่ถ้าหากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ประธานวุฒิสภาจะบรรจุกระทำถามเกินกว่า ๕ กระทำก็ได้ ทั้งนี้ ให้มีกำหนดเวลาการถามและการตอบไม่เกิน ๒ ชั่วโมง^{๑๕}

นอกจากนี้ ในการบรรจุกระทำถามเข้าระเบียบวาระการประชุมนั้น ประธานวุฒิสภาจะต้องไม่บรรจุกระทำถามของสมาชิกวุฒิสภาคนเดียวกันเกินกว่า ๑ กระทำ เว้นแต่ไม่มีกระทำถามของสมาชิกอื่นเหลืออยู่^{๑๖}

^{๑๔} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๗.

^{๑๕} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๔๑.

^{๑๖} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๔๒.

(๒) กระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษา

โดยที่ข้อบังคับฯ มิได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการตอบกระทู้ถามที่รัฐมนตรีต้องตอบในราชกิจจานุเบกษาไว้ มีแต่เพียงการดำเนินการของประธานวุฒิสภาว่าในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาตั้งกระทู้ถามเพื่อขอให้รัฐมนตรีตอบในราชกิจจานุเบกษา และเมื่อประธานวุฒิสภาเห็นว่ากระทู้ถามนั้นมีลักษณะถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมแล้ว ก็จะส่งกระทู้ถามนั้นไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบภายในเวลา ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น^{๑๗}

เมื่อรัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้นแล้ว ก็จะทำการตอบลงในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งหากรัฐมนตรีได้ตอบแล้วภายในกำหนดเวลา เลขานุการวุฒิสภาก็จะแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ ซึ่งในหนังสือของเลขานุการวุฒิสภาดังกล่าวนี้จะระบุถึงราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ และตอนที่ลงประกาศคำตอบกระทู้ถาม พร้อมกันนี้จะแนบสำเนาคำตอบกระทู้ถามดังกล่าวไปด้วย แต่ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องที่รัฐมนตรีไม่สามารถตอบกระทู้ถามได้ทันภายในเวลาที่กำหนด เลขานุการวุฒิสภาก็จะแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

ข้อดีของการถามตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษานั้น ก็คือ จะมีการบันทึกคำถามคำตอบไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการเผยแพร่โดยทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันข้อจำกัดของการถามกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษานี้ ผู้ตั้งถามอาจไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ซักถามรัฐมนตรี ซึ่งจะแตกต่างไปจากการถามตอบกระทู้ถามในที่ประชุมวุฒิสภา ที่ผู้ตั้งกระทู้ถามสามารถซักถามรัฐมนตรีเพื่อความกระจ่างได้มากกว่า

๕. การถอนกระทู้ถาม

เมื่อสมาชิกวุฒิสภาได้ตั้งกระทู้ถามเสนอต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ต่อมาหากไม่ประสงค์ที่จะถามกระทู้ถาม สมาชิกผู้นั้นก็สามารถที่จะขอถอนกระทู้ถามของตนได้^{๑๘} ซึ่งตามข้อบังคับฯ การถอนกระทู้ถามนั้นจะเกิดขึ้นใน ๓ กรณี กล่าวคือ

(๑) เมื่อผู้ตั้งถามไม่ประสงค์จะถามกระทู้ถามของตน และได้แจ้งต่อประธานวุฒิสภาว่าขอถอนกระทู้ถาม

(๒) เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของสมาชิกผู้ใด และสมาชิกผู้นั้นไม่ถามกระทู้ถามของตน

(๓) เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของสมาชิกผู้ใด และผู้นั้นไม่อยู่ในที่ประชุม

^{๑๗} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๖ วรรคสอง.

^{๑๘} ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๓๘.

๖. การระงับของกระทู้ถาม

การระงับไปของกระทู้ถามนั้น จะเกิดขึ้นได้ใน ๒ กรณี^{๑๙} ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อสมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง ซึ่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพนั้น ย่อมเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

(๒) เมื่อคณะรัฐมนตรีทั้งพ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งในกรณีนี้กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียังมีได้ตอบ ย่อมเป็นระงับไปทั้งสิ้น

^{๑๙} ข้อยกเว้นการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๔๓ และข้อ ๑๔๔.

แบบการตั้งกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา
(กระทู้ถามด่วน)

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามด่วน ถาม(นายกรัฐมนตรี้/รัฐมนตรีว่าการกระทรวง....)
ดังต่อไปนี้

.....
.....
.....
.....
..... จึงขอเรียนถามว่า

๑.

๒.

๓.

ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

แบบการตั้งกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาม(นายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวง.....)

ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

แบบการตั้งกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาม(นายกรัฐมนตรี้/รัฐมนตรีว่าการกระทรวง.....)

ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

แบบการขออนุญาตถามคำถามด่วนที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง ขออนุญาตถาม

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ข้าพเจ้าได้ตั้งกระทู้ถามด่วน เรื่อง.....

..... นั้น

เนื่องจาก.....(เหตุผล).....

.....

ดังนั้น จึงได้ขออนุญาตถามดังกล่าว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

แบบการขออนุญาตที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง ขออนุญาต

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ข้าพเจ้าได้ตั้งกระทู้ถาม เรื่อง.....

..... นั้น

เนื่องจาก.....(เหตุผล).....

.....

ดังนั้น จึงได้ขออนุญาตดังกล่าว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

แบบการขออนุญาตที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

วุฒิสภา

วันที่

เรื่อง ขออนุญาต

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ข้าพเจ้าได้ตั้งกระทู้ถาม เรื่อง.....

..... นั้น

เนื่องจาก.....(เหตุผล).....

.....

ดังนั้น จึงได้ขออนุญาตดังกล่าว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(.....)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

ตัวอย่างกระทู้ถามด่วน ถาพนายกรัฐมนตรี

(สำเนา)

รับที่ ๕๑/๒๕๔๖ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๖ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๓๑๔

วุฒิสภา

๒๒ เมษายน ๒๕๔๖

เรื่อง การจัดซื้อเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามด่วน ถาพนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

จากกรณีทีคณะกรรมการของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้อนุมัติการจัดซื้อเครื่องบินจากบริษัทเอกชนต่างชาติ ๒ บริษัท จำนวน ๑๕ ลำ มูลค่ากว่า ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท โดยเป็นการจัดซื้อทีมีการกำหนดคุณลักษณะพิเศษและอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เอื้อประโยชน์ต่อคู่สัญญา เพราะมีค่าคอมมิชชันทีกำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๒๐ - ๓๐ % ทียังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยสหกรณ์ทั่วโลกมีการลดเที่ยวบินและจำนวนพนักงานรวมทั้งพยายามทีจะขายเครื่องบินทั้งเก่าและใหม่ นอกจากนี้การบินไทยยังได้มีการรับพนักงานเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นการดำเนินการทีขัดแย้งกับมติของคณะกรรมการ ดังนั้น การบริหารจัดการของการบินไทยส่อไปในทางทีไม่โปร่งใส จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลมีแนวทางในการชำระเงินค่าจัดซื้อเครื่องบินโดยจ่ายเพียงเท่าจำนวนทีหักค่าคอมมิชชันแล้วได้หรือไม่ อย่างไร และหากไม่สามารถดำเนินการได้ค่าคอมมิชชันจะนำส่งเข้าคลังได้หรือไม่ อย่างไร

๒. รัฐบาลมีแนวทางทีจะระงับหรือชะลอการจัดซื้อเครื่องบินได้หรือไม่ อย่างไร และหากมีความจำเป็นทีจะต้องจัดซื้อเครื่องบินจริงจะเปลี่ยนแนวทางเป็นการเช่าหรือการร่วมทุนได้หรือไม่ อย่างไร

๓. เหตุใดการบินไทยจึงไม่ปฏิบัติตามมติคณะกรรมการเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนพนักงาน

ขอให้ตอบในทีประชุมวุฒิสภา

(ลงชื่อ)

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

สันต์ เทพมณี

(นายสันต์ เทพมณี)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลำพูน

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถามด่วน ถามนายกรัฐมนตรี

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านรัฐมนตรีตอบกระทู้ถามครับ

นายวิเชษฐ์ เกษมทองศรี (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม) : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกวุฒิสภาที่เคารพทุกท่านครับ กระผมได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมให้มาตอบชี้แจงกระทู้ของเพื่อนสมาชิก ท่านสันต์ เทพมณี จากจังหวัดลำพูน กรณีที่ถามถึงการจัดซื้อเครื่องบิน แล้วก็เรื่องของค่าคอมมิชชั่นในคำถามแรก ต้องกราบเรียนครับว่า สำหรับโครงการที่มีการลงทุนเป็นจำนวนมากนั้น เช่น โครงการจัดหาเครื่องบิน เราจะมีคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ก่อนที่จะมีการจัดซื้อ แล้วก็โครงการเหล่านี้ ก็จะต้องผ่านคณะกรรมการของบริษัทการบินไทย หรือที่เรียกว่าบอร์ดการบินไทย นอกจากนั้น ก็จะต้องทำเรื่องขออนุญาตมาที่กระทรวงคมนาคมเสนอท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นผู้อนุมัติเห็นชอบ และจะต้องได้รับความเห็นจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้วก็กระทรวงการคลัง ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาร่วมกัน สำหรับการจัดซื้อเครื่องบินนั้น เวลาเราซื้อเครื่องบิน ราคาที่ซื้อขายนี้ก็จะตกลงกันเป็นเบสไพร์ซ (Base Price) ในวันที่เรามีการตกลงราคาและหลักของการซื้อขายนี้จะถือหลักว่า ถ้าซื้อจำนวนมากก็จะได้ส่วนลดมากขึ้น ซึ่งส่วนลดนี้เราไม่ได้เรียกว่าค่าคอมมิชชั่นนะครับ เราเรียกว่า ค่าสิทธิประโยชน์หรือคอนเซสชัน (Concession) ซึ่งเรียกกันไปเรียกกันมาก็เลยแปรเปลี่ยนเป็นค่าคอมมิชชั่น ซึ่งส่วนลดนี้ก็จะเป็นส่วนลดที่เขาจะลดให้เมื่อเวลาเรามีการซื้อจำนวนหลาย ๆ ลำ กระทู้ถามท่านได้ถามเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๖ ซึ่งขณะนั้นการบินไทยนี้มีแผนที่จะจัดซื้อเครื่องบินจำนวน ๑๕ ลำ แล้วก็ทราบมาว่า ราคาตอนนั้นราคาค่อนข้างจะถูก ตอนหลังบริษัทที่จะขายนี้ ก็ตกลงไม่ขายให้ ๗ ลำ ขายเพียง ๘ ลำ หลักการที่เราจะซื้อเครื่องบินหรือเลือกแบบของการซื้อนี้เราก็จะดูว่า เส้นทางของแต่ละธุรกิจแตกต่างกัน ถ้าไปในส่วนของยุโรปหรือไปประเทศอังกฤษ จะมีจำนวนผู้โดยสารเป็นจำนวนมาก ตรงนั้นเราก็จะใช้เครื่องบินแบบแอร์บัส (Air bus) แต่ว่าถ้าตลาดที่เป็นผู้โดยสารไม่มีจำนวนมาก เราก็จะใช้แบบโบอิง เพราะว่าเครื่องบินนี้จะมีขนาดเล็ก ปัจจุบันนี้สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องบินรายใหญ่ที่สุดทางการวิจัยทางด้านเครื่องบินนั้นเขาก็แตกต่างกันไป ฉะนั้นเวลาเราจะซื้อเครื่องบิน เราจะไม่ซื้อจากบริษัทใดบริษัทหนึ่ง เราต้องมองว่าตลาดแต่ละตลาดนั้นมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมผู้บริโภคก็มีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การพิจารณาเราต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับตลาด ถ้าตลาดเป็นตลาดไม่ใหญ่มาก การเดินทางแต่ละเที่ยวไม่มาก และเราไปใช้เครื่องบินขนาดใหญ่ เราก็จะมีต้นทุนในการเดินทางสูง ฉะนั้น อยากจะกราบเรียนเพื่อนสมาชิก ครับว่า ทุกขั้นตอนเรามีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ในส่วนที่ท่านถามว่า แล้วจะมีการชะลอการจัดซื้อเครื่องบินได้หรือไม่ ผมต้องกราบเรียนสมาชิกฯ สันต์ ครับว่า ขณะนี้ธุรกิจ

การบินนั้นมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องนะครับ โดยเฉพาะตลาดธุรกิจการบินในยุโรปและในสหรัฐอเมริกาวันนี้ สายการบินต้นทุนต่ำในยุโรปมีการเจริญเติบโต ๒๐ - ๓๐ เปอร์เซ็นต์ในปีที่แล้วก็ธุรกิจการบินบ้านเราก็เติบโต เนื่องจาก ฯพณฯ นายกษ ได้มีการเปิดเสรีทางการบินที่เรียกว่า โอเพนสกายโพลีซี (Open sky policy) วันนี้เราได้มีการเจรจาเรื่องสิทธิการบินกับประเทศทั่วโลก วันนี้ได้ไป ๙๕ สิทธิการบิน แล้วก็ปัจจุบันนี้มีเที่ยวบินที่บินเข้ามาประเทศไทยเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ ๕๐ เที่ยวบิน สายการบิน จากเดิม ๘๒ สายการบิน วันนี้ก็เพิ่มเป็น ๙๔ สายการบินนะครับ ฉะนั้นจะเห็นครับว่าทิศทางของธุรกิจการบินเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับนะครับ ผลประกอบการของบริษัทการบินไทยวันนี้ก็ดีขึ้นเป็นลำดับ เมื่อปี ๒๕๔๕ เรามีกำไรประมาณ ๑๐,๑๘๒ ล้านบาท ปี ๒๕๔๖ ที่ผ่านมาเราเริ่มขึ้นเป็น ๑๒,๔๕๓ ล้านบาท ซึ่งตรงนี้จะเห็นได้ชัดว่าบริษัทการบินไทยนั้นซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ สาเหตุที่เป็นรัฐวิสาหกิจเพราะว่ารัฐถือหุ้นเกิน ๕๐ เปอร์เซ็นต์นะครับ ฉะนั้น วันนี้การบินไทยเรามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตลอดเวลานะครับ ถึงแม้ว่าเพื่อนสมาชิกฯ บางท่านอาจจะมีความเห็น (Comment) ในบางส่วน ทางผู้บริหารบริษัทการบินไทยก็รับทราบแล้ว ก็นำไปปรับปรุงนะครับ เพราะฉะนั้นถามว่า เราจะเปลี่ยนเป็นการเช่าได้หรือไม่ คือ อายุเครื่องบินนี้จะมีช่วงใช้งานประมาณ ๒๐ ปี นะครับ ถ้าเป็นการเช่า คนที่ทำธุรกิจการบินใหม่ ๆ การจะเช่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าธุรกิจแบบบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นการทำธุรกิจที่มีมานานแล้ว แล้วก็มีการเจริญเติบโต การเช่าจะไม่คุ้มทุน เพราะว่าจะมีต้นทุนสูงขึ้นนะครับ เพราะฉะนั้นอยากจะกราบเรียนเพื่อนสมาชิกฯ ครับว่า เวลาเราซื้อนี้ สุดท้ายถ้าเราไม่ใช่เครื่องบินนั้นเป็นแอสเซต (Asset) ซึ่งเราจะสามารถขายต่อไปได้นะครับ

อีกส่วนหนึ่งที่ถามว่า ทำไมคณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามมติ นะครับ ช่วงที่ท่านถามกระทู้ตอนนั้นในปี ๒๕๔๖ วันที่ ๒๒ เมษายน ช่วงนั้นก็อย่างที่ท่านเข้าใจครับ เราเกิดโรคซาร์ส (SARS) ธุรกิจการบินก็ซบเซาไปช่วงหนึ่ง แต่ว่าบริษัทการบินไทยก็ยังคงเปิดรับแอร์โฮสเตส (Air hostess) อยู่ แล้วก็พนักงานบินในช่วงนั้นประมาณ ๕๕๖ คน ซึ่งอย่างที่ผมเรียนท่านสมาชิกฯ ไปครับว่า ปัจจุบันธุรกิจการบินก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ผมเชื่อว่าบริษัทการบินไทยจะมีการเติบโต ถ้ามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเวลา ที่ได้รับความเห็นหรือข้อห่วงกังวลจากเพื่อนสมาชิกฯ ก็อยากจะเรียนครับว่า ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ฯพณฯ สุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแล ก็ได้กำกับแล้ว ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการของการบินไทยไปเป็นอย่างมากครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ครับ ท่านสันต์ เทพมณี มีคำถามที่ ๒ ใหม่นะครับ เชิญครับ

นายสันต์ เทพมณี (ลำพูน) : ท่านประธานฯ ที่เคารพ กระผม สันต์ เทพมณี สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลำพูน จากการชี้แจงของ ฯพณฯ รัฐมนตรี ผมก็เข้าใจพอสมควร

แต่คำถามอีกคำถามหนึ่งท่านยังไม่ได้ตอบผมว่า เงินที่ซื้อเป็นจำนวนมากมาย ประมาณ ๑ แสนล้านบาทนี้ ท่านได้กู้มาหรือว่ารัฐบาลใช้เงินคงคลัง และอีกอันหนึ่ง ผมทราบว่าขณะนี้บริษัทคาเธ่ย์แปซิฟิก็ก็ได้ขายกิจการไปแล้ว และที่อเมริกาก็ปรากฏว่ามีหลายบริษัทได้ยุติการบินขายบริษัทไปมากมาย เราไม่ทราบว่าการบินไทยได้ตรวจสอบ แล้วก็ท่านประเมินผลในการดำเนินการของท่านว่าท่านสามารถจะนำเงินกำไรได้อย่างเต็มหรือไม่ และท่านพูดอีกว่าตอนนั้นมีโรคซาร์สเกิดขึ้นและไม่รับพนักงาน ผมทราบว่าตอนนั้นลงมติว่าไม่รับพนักงาน แต่ตอนหลังที่รับพนักงานเนื่องจากมีเส้นของนักการเมือง มีเส้นของรัฐมนตรี มีเส้นของผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายไปฝาก เลยจำเป็นจำใจต้องรับครับ อันนี้ขอคำตอบด้วย ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ท่านรัฐมนตรีช่วยฯ วิเศษฐ์ครับ เชิญครับ

นายวิเศษฐ์ เกษมทองศรี (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม) :

ท่านประธานฯ ที่เคารพครับ เรื่องการรับพนักงาน จริง ๆ แล้วช่วงตอนที่เกิดวิกฤตโรคซาร์สเราหยุดรับพนักงานไปช่วงหนึ่ง แต่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องรับพนักงานในส่วนที่มีความจำเป็นที่ขาดแคลน โดยเฉพาะฟรอนต์ไลน์ (Front Line) ตรงนั้นเป็นส่วนที่จะต้องทำให้เกิดรายได้เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรับพนักงาน ไม่ใช่เกิดจากการที่นักการเมือง หรือท่าน ส.ส..ส.ว. ไปฝาก แต่เกิดความจำเป็นที่เราจะต้องรับพนักงาน อีกส่วนหนึ่งก็คือ เรื่องเงินที่ใช้ในการซื้อเครื่องบิน เป็นเงินกู้จากต่างประเทศ แล้วก็ไม่ได้ใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งตรงนี้บริษัทการบินไทยก็ต้องไปบริหารจัดการ เพราะว่าเรากู้เงินมาแล้วจะอย่างไรให้เงินกู้ทุกบาททุกสตางค์เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างที่ท่านเพื่อนสมาชิกฯ ท่านสันต์ได้พูดมาว่าสายการบินอื่น ๆ ได้ล้มหายตายจากไป ตรงนี้เป็นที่รู้กันครับว่า ธุรกิจใดบริหารงานแล้วไม่สามารถที่จะควบคุมต้นทุนได้ ไม่สามารถที่จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถที่จะตอบสนองการบริการให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด ธุรกิจเหล่านั้นก็คงจะอยู่ไม่ได้ บริษัทการบินไทยมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการบริหารงานมาโดยตลอดเป็นธรรมดาครับ บริษัทที่มีองค์กรที่เป็นองค์กรใหญ่ ๆ ก็ยอมอยู่อ้าย แต่ถ้าเรามีการบริหารจัดการที่ดี มีเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ความมีประสิทธิภาพก็จะเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นจึงอยากกราบเรียนครับว่า บริษัทการบินไทยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แล้วก็ทำให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ มาได้ ผมยังมีความเชื่อมั่นว่า บริษัทการบินไทย ซึ่งเป็นของคนไทยทุกคนจะสามารถบริหาร แล้วก็มีการเจริญเติบโตมากกว่าปัจจุบันที่เป็นอยู่ครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ครับ เป็นอันว่าจบกระทู้ถามที่ ๒ ก็ยังเหลือเวลา ๕ นาที ขอขอบคุณมากนะครับที่ประหยัดเวลาให้สภา

ตัวอย่างกระทู้ถามด่วน ถามรัฐมนตรี

(สำเนา)

รับที่ ๗/๒๕๔๕ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๑๔๓

วุฒิสภา

๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕

เรื่อง การดำเนินงานของ ขสมก. ที่ส่อไปในทางทุจริต จากกรณีการทำสัญญาเช่าเหมา
ซ่อมรถโดยสาร

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามด่วน ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ดังต่อไปนี้
จากโครงการเช่าเหมาซ่อมรถโดยสารจำนวน ๕๐๐ คัน ที่ทาง ขสมก.
ได้ทำสัญญาไว้กับเอกชน ๓ บริษัท ประกอบด้วย บริษัท ฮีโนมอเตอร์ส (ประเทศไทย)
เป็นรถฮีโน่ ๑๒๕ คัน บริษัท ตรีเพชรรีชีชชู่ เป็นรถยี่ห้อฮีชีชชู่ ๑๒๕ คัน และบริษัท
ธนบุรีมอเตอร์เซลส์ เป็นรถยี่ห้อแดวู ๒๕๐ คัน โดยทำสัญญาเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๔
แยกเป็นบริษัทละ ๒ ฉบับ คือ เป็นสัญญาเช่าและสัญญาเหมาซ่อม ซึ่งสัญญาทุกฉบับ
มีอายุสัญญา ๑๐ ปี รวมค่าเช่าที่ต้องเสียทั้งสิ้น ๔,๘๔๔,๒๘๔,๕๖๒.๕๐ บาท และค่าเหมาซ่อม
ที่ต้องเสียทั้งสิ้น ๔,๑๙๖,๘๔๗,๘๓๗.๕๐ บาท ซึ่งเท่ากับว่าโครงการนี้มีมูลค่ามากกว่า
๘ พันล้านบาท โดยผู้บริหาร ขสมก. คิดว่าเป็นการลงทุน ที่คุ้มค่าสามารถทำกำไร
ให้แก่องค์กรฯ ได้ เพราะประมาณการว่ารถโดยสารจะสามารถทำรายได้ ให้ ขสมก.
เฉลี่ยวันละ ๑ หมื่นบาท/คัน แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ารถโดยสารกลับมีรายได้เฉลี่ยเพียง
วันละ ๖,๕๔๘ บาท/คันเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการวิ่งรถโดยสารจะมีผลขาดทุนตลอดสัญญา
เกือบ ๕,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งไม่เป็นไปตามแผนโครงการจัดซ่อมรถโดยสารจำนวน ๕๐๐ คัน
อีกทั้งในสัญญาได้มีการกำหนดให้ ขสมก. ต้องเสียดอกเบี้ยให้กับบริษัทเอกชนคู่สัญญา
ในกรณีผิดนัดชำระเงินถึง ๑๕% ทั้งที่ระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขณะทำสัญญาเคลื่อนไหวอยู่
ในระดับ ๕-๘ % เท่านั้น ทั้งที่ก่อนหน้านี้ผู้บริหาร ขสมก. เมื่อปี ๒๕๓๘ ได้เคยมีมติกำหนด
อัตราดอกเบี้ย ผิดนัดชำระหนี้ในโครงการรูปแบบเดียวกับการเช่าเหมาซ่อมรถโดยสาร
ไว้ที่อัตราเอ็มแอลอาร์ของแบงก์กรุงไทยบวก ๐.๗๕% ในปัจจุบัน ขสมก. สามารถชำระค่าเช่าได้
เพียงแค่สัดส่วน ๕๐% และชำระค่าเหมาซ่อมได้เพียง ๑๐% ของยอดที่ต้องชำระจริงเท่ากับว่า
ขสมก. ต้องแบกดอกเบี้ยจากโครงการนี้ตลอดสัญญาเกือบ ๕,๐๐๐ ล้านบาท จึงขอเรียนถามว่า

๑. เหตุใดผู้บริหาร ขสมก. จึงประมาณการรายได้ของโครงการไว้สูงเกินกว่า
ต้นทุนที่เป็นจริงและแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนมีหรือไม่
อย่างไร

๒. เหตุใดผู้บริหาร ขสมก. จึงไม่กำหนดอัตราดอกเบี้ยผิติดนัดชำระหนี้เท่ากับ
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั่วไปในตลาดการเงินเหมือนองค์กรธุรกิจอื่นๆ ในลักษณะที่ไม่เสียเปรียบ

๓. หากพบว่าโครงการนี้ส่อไปในทางทุจริต รัฐบาลมีมาตรการในการดำเนินการ
อย่างไร

ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ชัชวาลย์ คงอุดม

(นายชัชวาลย์ คงอุดม)

สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถามด่วน ถามรัฐมนตรี

นายนิกร จำนง (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม) :ท่านประธานวุฒิสภา ที่เคารพ ท่านสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติ ผม นิกร จำนง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ได้รับมอบหมายจากท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ให้ตอบกระทู้ของท่านสมาชิกฯ คือ ท่านชัชวาลย์ คงอุดม เกี่ยวกับเรื่องการเดินทางของ ขสมก.ที่ส่อไปในทางทุจริต ในกระทู้ซึ่งคำถามของท่านในกระทู้มีอยู่ ๒ - ๓ ส่วน ก็คือ

คำถามที่ ๑ ที่ท่านได้ถามไว้ในกระทู้ ก็คือถามว่า เหตุใดผู้บริหารของ ขสมก. จึงประมาณการรายได้ของโครงการไว้สูงเกินกว่าต้นทุนที่เป็นจริง ในกรณีของต้นทุนที่ท่านพูดเมื่อสักครู่นี้เป็นหมิ่นบาท จริง ๆ แล้วได้ไม่เท่าขนาดนั้น แล้วก็แนวทางการแก้ไขปัญหาี่ โดยส่งผลกระทบต่อประชาชนมีหรือไม่อย่างไร คำถามที่ ๑ สิ่งที่ผมอยากจะทราบเรียนท่านประธานฯ ผ่านไปยังท่านสมาชิกฯ ก็คือว่า การประมาณการรายได้ของโครงการนี้ แต่เดิมทางองค์กรขนส่งมวลชนได้ประมาณการรายได้จากพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงคือ ประมาณการจากรายได้ของเส้นทางที่จะนำรถโดยสารใหม่เข้าทดแทนรายได้ที่คำนวณในปี ๒๕๔๓ นี้ครับ จะมีการปรับรายได้ในแต่ละปีตามการปรับค่าโดยสารของรถปรับอากาศใหม่ ชนิดยูโรวันและยูโรทู ซึ่งมีการปรับเพิ่มขึ้นทุก ๒ ปี ตามที่กรมการขนส่งฯ กำหนด ระยะตรงนี้ก็ถือว่าเป็นการประมาณการรายได้จากพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงอยู่เดิม ภายหลังจากนั้น ในระยะนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงมีปัญหาเกิดขึ้นบนถนนมากมายมีรถเข้ามา ซึ่งก็อาจจะมึผลลักษณะดังกล่าวได้ แต่คำตอบว่าการประมาณการรายได้ ณ วันนั้น นั้นะครับ กับต้นทุนที่เป็นจริงขณะนั้นตามที่ผมได้ทราบเรียนนะครับ อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนตรงนี้อีกครั้งหนึ่ง ก็ประมาณการค่าใช้จ่ายก็คือต้นทุน ทางองค์กรฯ ได้ประมาณการจากข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเดินรถโดยสารปรับอากาศที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นเช่นกัน ก็คือในปี ๒๕๔๓ นะครับ โดยค่าเช่า ค่าจ้างซ่อมบำรุงรักษา ใช้ค่าเฉลี่ยของค่าซ่อมบำรุงรักษาของรถโดยสารปรับอากาศยูโรทู รุ่นแรกที่องค์กรฯ ได้จัดทำสัญญาเช่าและจ้างซ่อมบำรุงรักษา เมื่อปี ๒๕๔๑ เป็นฐานในการคำนวณ ซึ่งตรงนี้อาจจะทราบเรียนท่านประธานฯ ไปยังท่านสมาชิกฯ ว่า การประมาณการจะไม่นำเอาค่าใช้จ่ายค่าดอกเบี้ยมารวมในการคำนวณด้วย เนื่องจากการประมาณการครั้งนี้ จะพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายในส่วนของการจัดการรถโดยสารใหม่เท่านั้น และการจัดการรถโดยสารใหม่เป็นค่าเช่า จึงไม่มีเงินลงทุนที่เกิดจากดอกเบี้ยจ่ายนะครับ นั่นเป็นการประมาณการค่าใช้จ่ายนะครับ รายได้นั้นประมาณการจากฐานที่เป็นจริงในปี ๒๕๔๓ ค่าใช้จ่ายประมาณการจากต้นทุนในปี ๒๕๔๓ โดยประมาณการจากรุ่นแรก อาจจะมีอัตราเบี่ยงเบนตามที่ท่านได้นำเสนอขึ้นมานบางส่วน

ข้อต่อมา ในคำถามนี้ว่าการนำรถโดยสารปรับอากาศสายโรหุใหม่มาทดแทนรถโดยสารเก่านี้กระทบต่อผู้ใช้บริการหรือไม่ อย่างไร ในส่วนนี้อาจจะเรียนว่าองค์การได้จัดเก็บค่าโดยสารตามอัตราที่กรมการขนส่งทางบกกำหนดข้างต้น คือ เป็นอัตราที่ล็อก (Lock) เอาไว้ ซึ่งเป็นอัตราค่าโดยสารที่ต่ำกว่าต้นทุนที่แท้จริง และรถโดยสารเป็นรถโดยสารใหม่มีความสะดวกสบายกว่ารถโดยสารเก่า ซึ่งมีลักษณะเหมือนรถโดยสารยูโรรุ่นแรกนะครับ ผมอยากจะนำเรียนในประเด็นนี้ว่า ขณะนี้รายได้กับรายจ่ายของ ขสมก.เองนี้ กำลังถูกรัฐบาลนะครับ ทางรัฐบาลเองโดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีให้ตรวจสอบตรงนี้ ขณะนี้เราได้มีการให้ทางจุฬายฯ สถาบันการศึกษาตรวจสอบว่า เราจะมียังไปอย่างไร เพราะค่าใช้จ่ายเราขาดทุนต่อเนื่องมาตลอดยาวนานมากเป็นปัญหา ทีนี้สิ่งที่ต้องคิดขณะนี้ก็คือผมเองได้นำเสนอในที่ประชุม ครม. ไปเมื่อคราวก่อนว่า หลักการในส่วนนี้ ซึ่งเป็นการเห็นชอบว่าเราจะพิจารณาเรื่องนี้ โดยมีพื้นฐานอยู่ ๒ ประการ

ประการที่ ๑ ก็คือ ในส่วนของการบริหารตรงนี้นะครับ เราต้องเข้าใจว่า ขสมก. เป็นสวัสดิการส่วนหนึ่งสำหรับประชาชน ดังนั้น ในบางส่วนนี้จำเป็นที่ประชาชนสามารถจะรับภาระได้เท่าไร ส่วนที่เหลือนี้รัฐจะต้องช่วยเท่าไร แต่ปัญหาที่มีขณะนี้ที่ประสบอยู่ผมเพิ่งเข้ามารับงานใหม่ก็คือว่า เป็นแก๊ป (Gap) ของการขาดทุนที่มีอยู่นาน ดังนั้น ในการขาดทุนดังกล่าวตรงนี้มีรัฐช่วยอยู่บ้าง หมายความว่า อาศัยในช่องระหว่างของการขาดทุนทั้งหมด ถ้าในการบริหารบางส่วนเป็นสวัสดิการสำหรับประชาชน รัฐอาจจะต้องยอมขาดทุนในบางส่วน แต่ว่าจุดคงที่ของการขาดทุนต้องอยู่ การบริหารที่ได้ผลก็คือสามารถจะบริหารขาดทุนน้อยกว่าที่เรายอมรับได้ ลักษณะของช่องว่างที่ไม่มีขอบเขตตรงนั้นจะเป็นปัญหาซึ่งผมรับทราบในส่วนนี้ และก็ขอเสนอไปดำเนินการ ขณะนี้ข้อมูลจากจุฬายฯ ได้นำส่งมาแล้ว จะนำเสนอรัฐบาลเพื่อหาทางออกโดยรวมอีกครั้งหนึ่งของ ขสมก.

คำถามที่ ๒ ที่ท่านได้ถามไว้ในกระทู้ก็คือ เหตุใดผู้บริหาร ขสมก. จึงไม่กำหนดอัตราดอกเบี้ยผิदनัดชำระหนี้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั่วไปในตลาดการเงินเหมือนองค์กรธุรกิจอื่นที่มีลักษณะไม่เสียเปรียบ ตรงส่วนนี้เองเป็นเรื่องของอัตราดอกเบี้ยที่มีการกำหนดไว้ตามที่ท่านสมาชิกฯ ที่ได้เสนอเอาไว้ว่า เป็นค่างชำระแบบ ๑๕ เปอร์เซ็นต์ต่อปี คือ คงที่อยากจะกราบเรียนว่าการทำสัญญาเช่าและจ้างซ่อมบำรุงรักษารถโดยสารปรับอากาศใหม่ ๕๐๐ คันนี้ ในสัญญาที่มีอยู่น้องค์การได้มีการประกวดราคาและคัดเลือก ซึ่งผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเป็นผู้ที่เคยให้เช่าและจ้างซ่อมบำรุงรักษารถโดยสารรายเดิม ซึ่งเป็นคู่สัญญาขององค์การ ดังนั้น การทำสัญญาจึงยึดถือตามสัญญาเดิม นั่นก็คือ ที่มีการล็อกค่างชำระตามที่ท่านได้สอบถาม เอาตามสัญญาเดิมซึ่งได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยผิदनัดสัญญาค่างชำระแบบคงที่ไว้ ๑๕ เปอร์เซ็นต์ต่อปี ซึ่งอัตราดอกเบี้ยผิदनัดชำระหนี้ เป็นอัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามที่กฎหมาย

กำหนดไว้ในมาตรา ๗ ประกอบมาตรา ๖๕๔ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ในปัจจุบันนี้อาจจะนำเรียนท่านประธานฯ ผ่านไปยังท่านสมาชิกฯ ที่เคารพนะครับว่า ปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้ลดลงมาก ลดลงจากอดีตมาก ดังนั้น ทางองค์การจึงได้ขอลดอัตราดอกเบี้ยผิดนัด ขอลดนะครับ จากอัตราคงที่ ๑๕ เปอร์เซ็นต์ต่อปี มาเป็นเรตเอ็มแอลอาร์ (Rate MLR) บวก ๐.๗๕ นะครับ ซึ่งบริษัทได้ขอมลลดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดเป็นเอ็มแอลอาร์บวก ๐.๗๕ ทบตัน จนถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๕ ในปีนี้ ก็เนื่องจากว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้ลดลงก็เลยขอต่อรอง ก็ได้รับผลดังนั้นครับ ทั้งนี้ ค่าดอกเบี้ยจ่ายผิดนัดจะไม่เกิดขึ้น ถ้ามีการกำหนดอัตราค่าโดยสารจากต้นทุนที่แท้จริงขององค์การ ซึ่งทำให้องค์การสามารถจ่ายค่าซ่อมบำรุงรักษาได้ตามกำหนด

ข้อสุดท้ายที่ท่านผู้มีเกียรติได้ตั้งเป็นกระทู้ซึ่งเป็นหัวข้อที่ใหญ่มากและที่สำคัญมาก โดยรวมเรียกว่าเป็นต้นทางของกระทู้นี้ได้ ก็คือถามว่า หากพบว่าโครงการนี้ส่อไปในทางทุจริต รัฐบาลมีมาตรการในการดำเนินการอย่างไร ผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานฯ ผ่านไปยังท่านสมาชิกฯ ที่เคารพว่า ในส่วนนี้เองท่านนำเสนอเรื่องนี้มา เป้าหมายการตรวจสอบโครงการนี้ถือเป็นเรื่องรอง เรื่องหลักก็คือให้ตรวจสอบถ้าหากมีกรณีทุจริตเกิดขึ้น และก็เรื่องนี้มีการติดตามเกี่ยวกับเรื่องนี้มาตลอดในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ตามที่ท่านว่าต่อเนืองมาตลอด เกี่ยวกับเรื่องนี้ยาวนานพอสมควรแล้ว และข้อมูลในนั้นละเอียดมากกว่าที่ท่านนำเสนอมากมาย ผมอยากจะนำเรียนว่ารายละเอียดตรงส่วนนี้ความเป็นมาทั้งหมดเป็นเอกสารอยู่ในนี้ ผมอ่านไปหลายส่วนแล้ว ผมจะติดตามข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวด้วย แล้วก็เอามาประมวลและมีการติดตาม อยากจะเรียนว่านโยบายที่รัฐบาลนี้สู้ๆขณะนี้ก็คือเรื่องคอร์รัปชั่นด้วย ดังนั้น คำถามว่าถ้าหากโครงการนี้ส่อไปในทางทุจริตก็จะดำเนินการอย่างจริงจัง ผมยืนยันกับท่านสมาชิกฯ ตรงนี้ครับว่า ได้ตรวจสอบตรงนี้แล้ว และมีหลักการตามที่ว่า

สุดท้าย อยากจะนำเรียนท่านสมาชิกฯ ที่นี้ทุก ๆ ท่านว่า ปัญหาการจราจรที่มาเกี่ยวพันในเรื่องการขาดทุนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกันมา ขณะนี้มีปัญหาบนถนนมากมายที่เกี่ยวข้องด้วย ขสมก. ซึ่งนำไปสู่การขาดทุน มีรถร่วม มีรถตู้ มีอะไรมากมายเหลือเกินตรงนี้ เราเห็นว่าการแก้ปัญหาดังนี้ถ้าแก้เฉพาะส่วนเป็นรถยูโรทูตามที่ท่านได้นำเสนอ ก็คงจะแก้ปัญหาก็ไม่ได้ มันเกี่ยวเนื่องกันหมดแล้ว ขณะนี้เป็นเนื้อเดียวกันหมดแล้ว ดังนั้น ผมอยากจะเรียนว่า ในต้นเดือนพฤษภาคมที่จะถึงนี้จะมีการจัดประชุมใหญ่ คือ เชิญทุก ๆ ส่วนมาเพื่อแก้ปัญหามาของ ขสมก. ด้วย แล้วก็บางสายขณะนี้ก็มีรถมากกว่าคน และบางสายมีคนแต่ไม่มีรถ ดังนั้น ก็เลยเป็นปัญหาเรื่องประสิทธิภาพขาดทุนอะไรมากมายเต็มไปหมด ก็จะรวบรวม ถ้าหากว่าท่านสมาชิกฯ ที่เสนอกระทู้นี้มีข้อมูลใด ๆ ที่คิดว่า

จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในเขต กทม. และปริมณฑล ตลอดจนเพื่อป้องกันการสูญเสียบงบประมาณของรัฐซึ่งเป็นเงินของแผ่นดินเป็นเงินของประชาชน ก็ขอได้โปรดนำเสนอโดยทางกระทู้ก็ได้ หรือว่าจะเป็นโดยตรงไปที่ผม ผมยินดีจะรับเพื่อไปดำเนินการ กราบขอบพระคุณท่านประธานฯ ครับ

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ เชิญครับ สั้น ๆ นะครับ

นายชัชวาลย์ คงอุดม (กรุงเทพมหานคร) : ครับ คือว่าทางที่ท่านรัฐมนตรีได้ชี้แจงมาว่า รถติดคือทำให้ ขสมก.ขาดทุน ซึ่งจริง ๆ แล้วก่อนที่จะเสนอโครงการนี้ไปทาง ขสมก. ก็คำนวณออกมาแล้วว่าจะมีรายได้วันละ ๑๐,๐๐๐ บาท แล้วก็จริง ๆ แล้ว ขสมก. รู้ดีเลยว่ารถที่วิ่งอยู่ตลอดเวลามันก็แค่ ๖,๐๐๐ บาทกว่าแล้ว ขสมก.ก็เสนอไปทางรัฐมนตรีคือทางกระทรวงการคลังว่าจะได้วันละ ๑๐,๐๐๐ บาท เวลานี้จริง ๆ แล้วก็ขาดทุนวันละ ๓,๐๐๐ กว่าบาทอย่างที่พูด เพราะฉะนั้นผมก็ฟังไม่ค่อยขึ้นนะครับว่าอยู่ ๆ รถติดแล้ว ทำให้การคำนวณผิดพลาดขนาดนั้น รู้สึกผิดพลาดมากเกินไป รู้อยู่แล้วว่าตลอดเวลา รถไม่ใช่จะเพิ่งมาติดปีนี้ ประเทศเรากำลังแก้ไขปัญหาการจราจร ไม่ว่าจะป็นรถไฟฟ้า รถใต้ดินก็มีทั้งหมด การจราจรน่าจะคล่องตัวมากกว่าเมื่อก่อนอีก แต่รถยูโรทูที่มาวิ่งใหม่ แครถเก่า เขามี ๔๒ ที่นั่ง รถใหม่ ๔๐ ที่นั่ง แล้วก็บอกว่าจะมีกำไรมากกว่า จะมีกำไรวันละ ๑,๐๐๐ บาท กลับกลายเป็นขาดทุนวันละ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท ก็ฝากท่านรัฐมนตรีเอาไว้ด้วยก็แล้วกันนะครับว่าจะให้กลับไปแก้ไขได้อย่างไรนะครับ

ประธานวุฒิสภา : ครับ ท่านรัฐมนตรีรับนะครับ

ตัวอย่างกระทู้ถาม ถาพนายกรัฎฐมนตรี

(สำเนา)

รับที่ ๒๒/๒๕๔๕ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๕ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๑๕๕

วุฒิสภา

๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๕

เรื่อง การสอนภาษาไทยในค่ายผู้ลี้ภัย

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาพนายกรัฎฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศที่ต้องรองรับผู้ได้รับผลกระทบจากสงครามเป็นอันมาก โดยเฉพาะผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ชายแดนรอบ ๆ ประเทศ ต่างพากันหลบหนีการต่อสู้จากภัยสงครามเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ประเทศไทยต้องเปิดค่ายรองรับผู้ลี้ภัยเหล่านี้ขึ้นหลายแห่ง ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก ฯลฯ สำหรับค่ายผู้ลี้ภัยเหล่านี้ แม้โดยหลักการแล้วจะเป็นเสมือนที่อยู่ชั่วคราวก็ตาม แต่ความจริงแล้วผู้ลี้ภัยเหล่านั้นต้องอาศัยอยู่ภายในค่ายเป็นเวลานานหลายปี ข้าพเจ้าจึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลไทยมีนโยบายและมาตรการดูแลผู้ลี้ภัยเหล่านี้ อย่างไร

๒. รัฐบาลไทยได้มีมาตรการจัดการศึกษาโดยเฉพาะให้ความรู้ในวิชาภาษาไทย

แก่ผู้ลี้ภัยหรือไม่ อย่างไร

ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สมบูรณ์ ทองบุราณ

(นายสมบูรณ์ ทองบุราณ)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดยโสธร

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถาม ถามนายกรัฐมนตรี

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา (นายสหัส พิณฑุเสถียร รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง) : เชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ครับ เชิญครับ

นายโกศล พลกุล (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) : กราบเรียนท่านประธานฯ ที่เคารพครับ ก็ขอขอบพระคุณที่ท่านได้หยิบยกปัญหาที่ขึ้นมา ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ผมเองดูปัญหา ก็อย่างที่ทราบเรียนมานั้นก็หลากหลายกลุ่มก็มีความกังวล ด้านหนึ่งก็คือ กังวลในเรื่อง ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ อีกด้านหนึ่งก็คิดถึงในด้านมนุษยธรรม ๒ ด้านนี้ผมเชื่อว่า ประเทศไทยเราก็เผชิญอย่างนี้มาโดยตลอด ที่เราพูดนี้พรมแดนด้านพม่าที่มีศูนย์ต่าง ๆ ขอทราบเรียน เอาตัวเลขก่อน เท่าที่ให้เขาเช็ก(Check)มาล่าสุดว่ามีประมาณเท่าไรนี้ ที่หนีภัย สงครามเข้ามาจนถึงขณะนี้ก็มี เราจัดที่พักพิงชั่วคราวให้ก็ตามหลักมนุษยธรรม ก็จำนวน ๙ แห่งใน ๔ จังหวัด แม่ฮ่องสอนมี ๔ แห่ง ตากมี ๓ แห่ง กาญจนบุรี ๑ แห่ง แล้วก็ราชบุรีอีก ๑ แห่ง มีจำนวนผู้ลี้ภัยเท่าที่เช็กเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๔๗ ประมาณ ๑๑๙,๔๗๗ คน อย่างที่ท่าน สมบูรณ์พูดนั้นแหละครับ คือตัวเลขบางที่ก็อาจจะเพิ่มขึ้น ๆ ลง ๆ บ้าง ในแง่ของที่เราพยายาม ทำอย่างมาก ๆ ก็คือ นโยบายทำอย่างไรจะประสานกับประเทศเพื่อนบ้าน ตอนนี้ก็ไม่ง่าย เพราะประเทศเพื่อนบ้านก็มีปัญหาโดยตลอด ชนกลุ่มน้อยของเขาก็เยอะ ก็มีการเข้า ๆ ออก ๆ มีสงครามที่ก็ไหลเข้ามา ครั้นเราจะไปผลักดันออกไป ให้ไปเกิดปัญหา บางทีในแง่มนุษยธรรม ก็ลำบาก อันนี้ก็คงจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของประเทศเพื่อนบ้านด้วย ถ้าเผื่อเขาเข้าสู่ระบบ ที่มีสันติสุข อะไรต่าง ๆ เหตุการณ์นี้ก็คงจะเบาลงนะครับ ในแง่ของที่ท่านกังวลก่อนจะถึงเรื่อง การศึกษานิดเดียว ก็คือว่า เรื่องการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ เราก็จัดทำ มีการปรับปรุงทะเบียน ให้เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบร่วมกับคณะกรรมการจังหวัด ก็แยกกลุ่มที่อยู่เดิมกับกลุ่มที่มาอยู่ใหม่ แล้วก็ตรวจสอบยอดโดยตลอด แล้วก็พยายามดูแลให้เขาทำอาชีพที่ถูกต้อง ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้ไปกระทำการ จะเป็นเรื่องของยาเสพติด ซ่องสุ่มผู้คน อาวุธ หรือว่าตัดไม้ทำลายป่า หรือ การพนันทั้งหลาย อันนี้พยายามระมัดระวังเต็มที่นะครับ

ในเรื่องของการศึกษานี้ อยากจะเรียนว่า ก็มีองค์กรพัฒนาเอกชนประมาณ ๑๐ องค์กร ก็เข้าไปช่วยเหลือด้านกิจกรรมการศึกษาให้กับผู้ลี้ภัยเหล่านี้ ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ะครับก็มี หลายคนที่เป็นครูโดยเอ็นจีโอ (NGO) เข้ามาฝึกอบรมแล้วก็ให้การศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมอะไรขึ้นไปนี้ ส่วนคำถามที่ท่านบอกว่า แล้วทางราชการไทยควรจะเข้าไปดูแลได้ ขนาดไหนอย่างไร ขณะนี้ก็ขอทาง กศน.ช่วยเป็นผู้เสนอแนะรูปแบบชนิดการสอน แล้วก็ ให้เอ็นจีโอที่ทำงานอยู่ในพื้นที่นั้น ลองไปดูว่าจะทำได้มากน้อยแค่ไหน แล้วก็มีการให้ทุน สนับสนุนเพื่อจะให้การศึกษาต่าง ๆ

ในเรื่องของภาษาไทยขณะนี้เท่าที่ได้ดำเนินการไปแล้ว แล้วก็ได้ย้ำเจ้าหน้าที่ว่ามีความจำเป็น เพราะว่าขณะที่เรายังผลักดันออกไปไม่ได้เต็มที่นี้ ภาษาไทยต้องเรียนรู้ก็จะให้เจ้าหน้าที่ของเรา ส่วนใหญ่ก็จะเป็นทหารก็ดี สมาชิก อส. ก็ดี หรือเจ้าหน้าที่ของปกครองที่ดำเนินการได้ก็ไปดำเนินการให้สอนภาษาไทย ขณะนี้เท่าที่เจ้าหน้าที่รายงาน ก็ได้กรุ่นใหม่ ๆ ที่เข้ามาหรือว่าคนที่พอจะเรียนรู้ได้ ก็สามารถสื่อ สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ โทรศัพท์ก็ดูของไทยทั้งนั้น เพราะเขาก็ไม่ดูอย่างอื่น คือก็รับวัฒนธรรมไทยไปโดยธรรมชาติของสื่อต่าง ๆ อยู่แล้วในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะโทรทัศน์ก็ดี วิทยุก็ดี เพลงต่าง ๆ ก็รับไปค่อนข้างมาก ถ้าให้เลือกได้ก็คงอยากเป็นคนไทยนะครับ ที่นี้โดยระบบกฎหมาย โดยอะไรต่าง ๆ ถ้าเรายอมรับเข้ามาแล้วเป็นได้หมดก็คงหมดประเทศเขา ประเทศเราคงมีประชากรเพิ่มอีกเยอะแยะ ก็ต้องมีขอบเขตความระมัดระวัง แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายระหว่างมนุษยธรรมกับการดูแลไม่ให้เกิดปัญหาที่จะทะลักเข้ามาจำนวนมาก ก็ขออนุญาตตอบอย่างนี้ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา (นายสหัส พินธุเสนีย์ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง) : เชิญท่านเจ้าของกระทู้ครับ ท่าน ส.ว. สมบูรณ์ครับ

นายสมบูรณ์ ทองบุราณ (ยโสธร) : กราบเรียนท่านประธานฯ ที่เคารพ ผม สมบูรณ์ ทองบุราณ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดยโสธร ท่านประธานฯ ครับ ผมฟังรัฐมนตรีท่านอาจารย์โภคิน พร้อม ๆ กับท่านประธานฯ ไปนี้แหละ รัฐมนตรีก็ยังไม่เห็นว่าคนเหล่านี้ในอนาคตไม่รู้จะให้เขาไปอยู่ที่ไหน คล้าย ๆ กับว่า สมัยหน้าถ้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอีกก็คงอยู่อย่างเก่านี้แหละ แต่แน่นอนเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นแน่ครับ จากแผนที่ว่านี้แต่จริง ๆ ผมเรียนท่านรัฐมนตรีว่าตัวเลขแสนนี้ไม่ใช่หรอกครับ คือ เข้าออก เข้าออกบ่อยมาก แต่ผมก็กังวลท่านประธานฯ ว่า ผมว่าเรื่องอย่างนี้ ผมอยากให้ยูเอ็น เขามารับเอาไปเต็ม ๆ เสีย สมัยก่อนท่านประธานฯ บ้านท่านประธานฯ เขามีค่ายไซ้ไหมครับ ค่ายเขมรอย่างนี้ อย่างอีสานบ้านผมก็ค่ายลาวอย่างนี้ เขายังมีภูมิเกณฑ์ แต่ค่ายผู้อพยพหลบภัยที่พม่านี้ประหลาดคล้าย ๆ กับว่ารัฐบาลประเทศเรานี้จะปกปิด ที่พูดอย่างนี้ปกปิดมาหลายรัฐบาลแล้ว ตั้งแต่ท่านวราเทพฯ เป็นรัฐมนตรีใหม่ ๆ โน่นครับ ปกปิดนี้หลายรัฐบาลแล้ว แทนที่จะผลักดันเป็นภาระของยูเอ็นเขาเสีย

และประการที่ ๒ ท่านประธานฯ ผมสังเกต กระแสของคนท้องถิ่น พี่น้องที่อยู่จังหวัดแถว ๆ นั้น เขาไม่พอใจราษฎรหรือว่าบุคคลที่อพยพหนีภัยเหล่านี้ เขาให้เหตุผลอย่างนี้ ท่านประธานฯ เพราะว่า ข้อที่ ๑ บุคคลเหล่านี้เข้ามาอยู่ แล้วก็อยู่อย่างสบายเลย เผลอ ๆ ก็หลบไปทำงานราคาถูก เขาให้เป็นคนไทยต้องทำงานหนัก เขามองอย่างนั้นครับท่านรัฐมนตรีเกิดความขัดแย้งของราษฎรไทยกับราษฎรที่เดือดร้อนเหล่านี้

ประการที่ ๓ อยากฝากท่านประธานฯ ถึงรัฐมนตรีอีกเรื่องหนึ่งครับกรณีมั่ง
ถ้ากระบอก มีครั้งหนึ่งรัฐบาลจะส่งไปที่จังหวัดตาก ไปนครพนมบ้าง ปรากฏว่า ส.ว.อุดรธานี
ก็ไม่เอา ส.ว. พันธ์ ก็ไม่เอา ไม่ยอมรับมั่งที่ถ้ากระบอกของจังหวัดสระบุรี ต่อมาว่าจะเอาไปอยู่
นครพนม ส.ว. นครพนม ก็ไม่เอาด้วย และที่สำคัญท่านประธานฯ ครับ ถ้ากระบอกนี้มีโรงเรียน
เดียวที่รับสอนเด็กเหล่านี้ แต่อีกจำนวนมากนี้ไม่ได้เรียนหนังสือเลย ก็ฝากท่านรัฐมนตรีครับว่า
ไปดูว่าเป็นจริงไหม อย่างน้อยก็เกิดในเมืองไทยนั่นแหละครับ คือผมก็เห็นใจท่านเหมือนกัน
แต่อย่างน้อยมนุษยธรรมจำเป็น ไหน ๆ ก็เกิดร่วมโลกแผ่นดินเดียวกันก็ดูแลให้เขาด้วย
ก็ขอบพระคุณท่านประธานฯ ครับ

ตัวอย่างกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรี

(สำเนา)

วันที่ ๑๖/๒๕๕๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๑๔๘

วุฒิสภา

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การบวชเป็นภิกษุณีในประเทศไทย

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดังต่อไปนี้
ปัจจุบันมีหญิงไทยจำนวนมากประสงค์จะเข้าบวชเป็นภิกษุณีในสังคมไทย
และประสงค์จะสนับสนุนภิกษุณีสงฆ์ แต่ได้รับการปฏิเสธและขัดขวางการเข้าร่วมงาน
พระพุทธศาสนาโดยอ้างคำประกาศ พ.ศ. ๒๕๗๑ ของกรมหลวงชินวราลงกรณ ทั้ง ๆ ที่
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๘ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมี
เสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมี
เสรีภาพ ในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่
เป็นปฏิปักษ์ ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน” ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่า รัฐบาลมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา
ข้อขัดแย้งเพื่อให้สตรีสามารถบวชเป็นภิกษุณีได้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้อย่างไร
ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช

(นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรี

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา (นายสหัส พิณฑุเสถียร รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง) : เรียนเชิญท่านรองนายกรัฐมนตรีครับ

นายวิษณุ เครืองาม (รองนายกรัฐมนตรี) : ท่านประธานฯ ที่เคารพ ผม นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ได้รับมอบหมายจากท่านนายกรัฐมนตรีให้มาตอบ กระทู้ถามในฐานะที่เป็นผู้ที่ได้รับภาระหน้าที่ในการกำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ ผมขออภัยที่ได้มาช้า เพราะว่าไปอยู่ในโรงพยาบาลซึ่งถอดสายน้ำเกลือแล้วก็วิ่งมา เมื่อสักครู่นี้เอง แล้วไปนึกซะล้าใจว่ากระทู้ที่ถามผมเป็นกระทู้ที่ ๓.๔ จะมี ๓ คนแรกอยู่ ตอบกระทู้อื่นไปก่อน เมื่อมาถึงที่หน้าสภาจึงทราบว่ามีผู้ใดมา และเป็นความกรุณา ของท่านประธานฯ ที่ได้อนุญาตให้บรรจุกระทู้นี้ไว้ในวาระวันนี้พอดี

เรื่องที่ท่านสมาชิกวุฒิสภาผู้มีเกียรติได้สอบถามนั้น ผมมีความเห็นใจ และมีความเข้าใจเป็นอย่างดี หลายส่วนมีคำตอบอยู่ในส่วนของคำถามนั้น เพราะว่าท่านผู้ถาม มีความรู้ความเข้าใจชัดเจนดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อความเข้าใจของท่านสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติทั่วไป ขออนุญาตกราบเรียนลำดับความอย่างนี้ครับ เรื่องเกี่ยวกับการอุปสมบท เป็นภิกษุณีนั้น ถ้าหากว่าจะโยงเข้าหาหลักกฎหมายหรือหลักการบริหารราชการแผ่นดินก็จะเป็น อย่างที่ท่านผู้ถามได้ยกไว้ คือ ไปสัมพันธ์กับมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญ แต่ควรเข้าใจว่า มาตรา ๓๘ ในรัฐธรรมนูญพูดถึงเสรีภาพอยู่ ๒ ประเภท ประเภทแรกคือ เสรีภาพในการถือ ศาสนา นิกายศาสนาและลัทธินิยมในทางศาสนา เน้นคำว่า “ถือ” ซึ่งสมัยก่อนเรียกว่า “นับถือ” และมีหน้าซ้ำรัฐธรรมนูญตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์ของเสรีภาพนี้ด้วยว่าเป็นเสรีภาพบริบูรณ์ซึ่งเป็น เสรีภาพเดียวในรัฐธรรมนูญไทยที่ใช้คำว่า “บริบูรณ์” คือ จะไปล่วงล้ำก้ำเกินจำกัดศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น เพราะว่าการถือหรือการนับถือเป็นเรื่องของจิตใจ อยู่ในใจ ใครไปบังคับอย่างไร ก็ไม่ได้ รัฐธรรมนูญจึงเรียกว่า “เสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธิ นิยมในทางศาสนา” มาตรา ๓๘ พูดถึงเสรีภาพอีกข้อหนึ่ง คือ เสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรม เสรีภาพในการปฏิบัติศาสนบัญญัติ ตรงนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของถือ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการนับถือ ไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตใจ แต่เป็นเรื่องของการปฏิบัติ เช่น การทำพิธีกรรมต่าง ๆ ตรงเรื่องของการปฏิบัติหรือการทำพิธีกรรมนั้นรัฐธรรมนูญไม่ได้พูดว่าเป็นเสรีภาพบริบูรณ์ ตรงกันข้ามกลับ อนุญาตให้มีการวางข้อจำกัดตัดตอนได้ ถ้าเสรีภาพนั้นใช้ไปในทางที่ขัดต่อหน้าที่พลเมือง ขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เรื่องการที่จะอุปสมบทเป็นภิกษุณีนั้น คงไม่ใช่เป็นเรื่องของการถือหรือนับถือ เพราะถ้าผู้ใดต้องการจะถือหรือนับถือการอุปสมบทเป็น ภิกษุณีก็นับถือได้ เป็นเรื่องของจิตใจ ไม่มีผู้ใดไปบังคับขัดขวางใด ๆ ได้ ก็คงจะต้องออกมา ในรูปของการไปแต่งกาย ไปทำพิธีกรรม นั่นก็คือเสรีภาพ ข้อที่ ๒ ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ได้บอกว่า

เป็นเสรีภาพบริบูรณ์ เมื่อพูดถึงเสรีภาพอย่างนี้ ก็คงจะต้องคิดถึงหลักในทางศาสนาหรือพระวินัยเป็นหลัก จะใช้กฎหมาย จะใช้ระบอบประชาธิปไตยหรือจะใช้ความรู้สึกนึกคิดโดยทั่วไปนั้นคงจะยาก เมื่อสิ่งเหล่านี้ไปพันกับศาสนาเข้าก็ต้องไปถามว่าในทางศาสนาเขาคิดอย่างไร เขาปฏิบัติอย่างไร เพราะพูดกันตรง ๆ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องอำนาจของรัฐเลย ถ้ารัฐจะห้ามไม่ให้ใครอุปสมบทเป็นภิกษุณี นั่นเป็นเรื่องที่ต้องยกขึ้นมาพิจารณาว่ารัฐทำได้หรือไม่ หรือถ้ารัฐไปสนับสนุนส่งเสริมอนุญาตให้ใครอุปสมบทเป็นภิกษุณี นี่ก็ต้องยกขึ้นมาพูดว่าทำได้หรือไม่ หรือถ้าไม่มีการอุปสมบท รัฐก็กลัวมือเรียกว่ามาเถอะรัฐจะอุปสมบทให้เป็นอุปัชฌาย์ให้เอง อย่างนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องเอาขึ้นมาพูดกัน แต่รัฐเฉยในทั้ง ๓ กรณี คือ ไม่ได้มีส่วนในการอนุญาต ไม่ได้มีส่วนในการห้าม และไม่ได้มีส่วนในการเข้าไปอุปสมบทหรือไม่อุปสมบทให้ เพราะรัฐตระหนักตลอดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของทางพระศาสนา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน แต่เป็นเรื่องที่เป็นวงการของเขา ของท่านที่จะคิด ที่จะกำหนดขึ้น เพราะรัฐไม่ได้มีส่วนไปกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาแต่ต้น เพราะประเทศไม่ใช่เป็นประเทศที่ถือเอาหลักของศาสนามาเป็นหลักกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติกันเหมือนอย่างในบางประเทศ

กลับมาถึงเรื่องการอุปสมบทเป็นภิกษุณี เมื่อเราเอาศาสนาเป็นตัวตั้ง ก็ต้องถามว่าทางศาสนาคิดอย่างไร คำตอบที่รัฐบาลมีและได้รับทราบอยู่ตลอด ส่วนอนาคตจะทำอย่างไร อีกสักครู่กระผมจะกราบเรียน คำตอบในเรื่องของศาสนานั้นมีมาตลอดว่าเรื่องอย่างนี้ตั้งแต่เมื่อครั้งหลังพุทธปรินิพพานใหม่ ๆ มีการทำปฐมสังคายนา คือ สังคายนา ครั้งที่ ๑ โดยที่พระเจ้าอชาตศัตรูทรงอุปการะให้จัดขึ้นที่เมืองราชคฤห์ หลังพุทธปรินิพพานใหม่ ๆ มีการชำระพระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม แล้วในที่สุดก็มาถึงหมวดของการอุปสมบท ได้มีการชำระโดยพระมหากษัตริย์เป็นผู้ถาม และโดยพระอุบาลีเป็นผู้ตอบลงไปถึงหมวดวิภังค์ ภิกขุวิภังค์ คือ บทบัญญัติเกี่ยวกับการบวชเป็นภิกษุ ชำระเรื่องภิกษุวิภังค์ทั้งหมด แล้วออกมาว่าศีลของพระภิกษุต่อไปนี้มี ๒๒๗ ข้อ เรียกว่า ๒๒๗ ลิกขาบท ว่ากันจนจบ แล้วยกเอาเรื่องภิกษุณีวิภังค์ขึ้นมาชำระต่อว่า คนจะอุปสมบทเป็นภิกษุณีจะต้องทำอย่างไร ในการทำปฐมสังคายนานั้นก็ได้ความว่า ลิกขาบทของภิกษุณีมี ๓๑๑ ข้อ มากกว่าภิกษุ ๘๔ ข้อ ส่วนที่เพิ่มมา ยกตัวอย่างเช่นในเรื่องของพระภิกษุศีลหรืออาบัติในส่วนที่เรียกกันว่าเป็นครุกาบัติ อาบัติหนักที่สุด ปาราชิกสำหรับพระมี ๔ ข้อ สำหรับภิกษุณีมี ๘ ข้อ อาบัติหนักถัดมาที่เรียกว่า สังฆาทิเสส ในส่วนของภิกษุมี ๑๓ ข้อ ในส่วนของภิกษุณีมี ๑๗ ข้อ อาบัติสถานเบาสำหรับพระภิกษุที่เรียกว่าปาจิตติยมี ๗๒ ข้อ ในส่วนของภิกษุณีมี ๑๖๖ ข้อ รวมความแล้ว ภิกษุถือศีล ๒๒๗ ภิกษุณีถือศีล ๓๑๑ นั้นวางหลักกันไว้ตั้งแต่ภิกษุวิภังค์และภิกษุณีวิภังค์ ตั้งแต่ปฐมสังคายนาแล้วถือเป็นหลักปฏิบัติตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา จนกระทั่งถึงบัดนี้ มีการเพิ่มเติมในบางครั้ง แต่ไม่มีการตัดทอนหรือลดศีลในครั้งใด ๆ เลยทั้งสิ้น จนกระทั่งมาถึงครั้งทุติยสังคายนา คือ สังคายนา ครั้งที่ ๒ ที่เมืองไพสาลี ลงมาถึงตติยสังคายนา คือ สังคายนา ครั้งที่ ๓ ในรัชกาลพระเจ้าอโศก

พระพุทธศาสนาก็แตกออกเป็นหินยาน มหายาน หินยานนั้น ถูกเรียกว่า เป็นฝ่ายเถรวาท มหายานถูกเรียกว่าฝ่ายอจารียวาท คือ ฝ่ายหนึ่งยึดเอาเถระเป็นหลัก อีกฝ่ายหนึ่งยึดเอาอาจารย์เป็นหลัก หินยานนั้นถือว่าเป็นยานที่แคบ คับแคบ ใจแคบ มหายานถือว่าเป็นยานที่ใหญ่ที่กว้าง ก็แยกกันมาเป็น ๒ สาย ๒ ขบวน ภิกษุ ภิกษุณี ก็เลยพลอยแยกออกเป็นภิกษุ ภิกษุณีฝ่ายหินยาน หรือเถรวาท และภิกษุ ภิกษุณีฝ่ายมหายาน หรืออจารียวาท ตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา ภิกษุณีจึงมีทั้งทาง ๒ ฝ่ายนิกาย ทั้งฝ่ายหินยาน ทั้งฝ่ายมหายานตั้งแต่หลังการทำสังคายนา ครั้งที่ ๓ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ ในรัชกาลพระเจ้าอโศกเรื่อยมา บังเอิญในประเทศไทย พระพุทธศาสนาที่เข้ามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยนั้นเป็นเถรวาท เพราะฉะนั้นภิกษุ หรือภิกษุณี อุบาสกหรืออุบาสิกา พุทธบริษัททั้ง ๔ จึงเป็นทางสายเถรวาทกันมาโดยตลอด ก็ยึดหลักในทางเถรวาทกันมา โดยที่ไม่มีกฎหมายใดประกาศว่าต้องเป็นเถรวาท รัฐธรรมนูญ มาตราใดก็ไม่บัญญัติ ศิลาจารึกก็ไม่ได้บอก แต่ถือกันโดยประเพณีคตินิยมของพุทธศาสนิกชนในประเทศไทย มหายานเข้ามาปนบ้างในบางครั้งบางคราว แต่เถรวาทนั้นได้ยึดเป็นกระแสของประเทศไทยกันมาโดยตลอด แล้วในทางเถรวาทนั้นเองก็ถือว่า การที่จะให้บุคคลใด สตรีใด อุปสมบทเป็นภิกษุณี จะต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งไม่ใช่องค์ประกอบที่รัฐกำหนด เป็นองค์ประกอบที่ทางศาสนากำหนด และไม่ใช่เป็นเรื่องที่กำหนดตามใจชอบ กำหนดมาจากตั้งแต่ครั้งการทำปฐมสังคายนา องค์ประกอบของการจะเป็นภิกษุณีนั้น

องค์ประกอบข้อที่ ๑ องค์ประกอบด้านอายุ คนจะเป็นภิกษุณีได้นอกจากจะเป็นหญิงจะต้องผ่านการเป็นสามเณรีถือศีล ๑๐ แล้วต่อมาต้องเป็นสิกขมานา คือ ศีล ๖ อยู่ ๒ ปี เมื่ออายุถึง ๒๐ จึงจะทำพิธีอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ นี่องค์ประกอบข้อที่ ๑

องค์ประกอบข้อที่ ๒ จะต้องถือศีลให้ได้ ๓๑๑ ข้อ และจะต้องอยู่กรรมฐานอีก ๖ สถาน คือหนักมากเพื่อทดลองใจว่าเข้มแข็งพอหรือไม่ ครบแล้วจึงจะเข้าสู่

องค์ประกอบข้อที่ ๓ คือมีอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์นั้นจะต้องอุปัชฌาย์ที่บวชโดยภิกษุ จบแล้วต้องไปหาอุปัชฌาย์ที่เป็นภิกษุณีบวชให้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่าต้องทัฬหกรรม คือบวชซ้ำเป็นครั้งที่ ๒ โดยอุปัชฌาย์รูปที่ ๒ ซึ่งต้องเป็นภิกษุณีความหมายตรงนี้ก็แปลว่า ถ้าภิกษุเป็นอุปัชฌาย์บวชให้แล้วก็ยังเป็นภิกษุณีไม่ได้ ต้องไปหาภิกษุณีด้วยกันมาเป็นอุปัชฌาย์อีกองค์หนึ่งบวชซ้ำ ทำทัฬหกรรมจึงเป็นภิกษุณีสำเร็จได้ เรื่องอื่นดูง่ายเพราะเป็นเรื่องที่ปฏิบัติด้วยใจของตนเองทั้งสิ้น จะถือศีลก็ร้อยก็พันข้อก็เรื่องของคนคนนั้น แต่การหาอุปัชฌาย์ที่มาจากภิกษุและภิกษุณีทั้ง ๒ ฝ่าย บวช ๒ ครั้งนั้น ดูเหมือนจะเป็นเรื่องยาก ภิกษุมาเป็นอุปัชฌาย์บวชนั้นคงหาได้ทั่วไป เพราะภิกษุมีอยู่ดาษดื่น แต่ทางฝ่ายเถรวาทนั้นไปถือว่าภิกษุณีรูปสุดท้ายหมดอายุไปเมื่อประมาณ พุทธศักราช ๑๐๐๐ หลัง พ.ศ. ๑๐๐๐ ไม่มีภิกษุณีเหลืออยู่ในทางสายเถรวาทอีกเลย จึงไม่มีบุคคลใดตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์ฝ่ายภิกษุณีอุปสมบทให้แก่

บุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลอื่นสำเร็จเป็นภิกษุณีขึ้นมาได้ นี่ถือกันมาอย่างนี้ ทางฝ่ายเถรวาท มีประวัติศาสตร์มีทุกสิ่งทุกอย่างจารึก เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐก็ไม่รู้จะเข้าไปจัดการสอดแทรกเกี่ยวข้อง ได้อย่างไร มาเมื่อปี ๒๔๗๑ ไม่กี่ปีมานี้เอง ในสมัยรัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวราลงกรณ วัดราชบพิธ ท่านมีคำสั่งไว้จริงว่าห้ามภิกษุรูปใดตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์บวชให้แก่สตรีอื่นเป็นภิกษุณีเป็นอันขาด โปรดสังเกตว่าคำสั่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้าท่านไม่ได้ห้ามประชาชน ถ้าห้ามประชาชนนั้นต้องมีข้อที่ต้องยกขึ้นมาเลย ต้องมาดูกันทีเดียว ท่านบอกว่าห้ามผู้ใดไปบวชเป็นภิกษุณี ต้องมาดูสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ท่านทรงมีอำนาจหรือไม่ แต่ท่านไม่ได้ห้ามประชาชน ท่านไม่ได้ห้ามสตรี ท่านห้ามพระซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของท่านว่าห้ามภิกษุรูปใดไปตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์บวชให้แก่หญิงอื่นเพื่อเป็นภิกษุณี ก็ถือเป็นเรื่องการใช้อำนาจการปกครอง คณะสงฆ์ จะถูกจะผิดท่านก็ว่ากันเองในหมู่ผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง แต่ความหมายของคำสั่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวราลงกรณนั้นก็ถือว่า แม้มีภิกษุรูปใดฝ่าฝืนพระมหาสมณะคำนี้ และไปอุปสมบทก็ชื่อว่าหญิงนั้นจะเป็นภิกษุณีขึ้นได้ เพราะยังขาดอีกครึ่งท่อนคือยังไม่มีอุปัชฌาย์ภิกษุณีมาบวชให้ เมื่อท่านเห็นว่า วงภิกษุณีขาดเสียแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๑๐๐๐ ก็ไม่มีทางที่ใครจะบวชเป็นภิกษุณีได้ ถ้าอย่างนั้นภิกษุที่เป็นชายไปตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์บวชให้ทำไม่ทอดสะพานไปครึ่งหนึ่งทำไม่ ในเมื่ออีกครึ่งหนึ่งก็ไม่มีให้เดิน นี่คือที่มาของคำสั่งเมื่อปี ๒๔๗๑ แล้วก็ถือปฏิบัติกันมาอย่างนี้ ในทางกฎหมายนั้นรัฐบาลเห็นว่าคงจะไม่อาจพูดได้ว่าเป็นเรื่องที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นเรื่องของทางศาสนาไม่ใช่เป็นเรื่องของการแทรกแซงหรือการห้ามโดยรัฐ แต่ถามว่า แล้วในเรื่องนี้จะมีทางผ่อนคลายเป็นอย่างไร คำตอบก็คือว่าตั้งแต่หลังการทำสังคายนา ครั้งที่ ๓ ในรัชกาลพระเจ้าอโศกเมื่อประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ พุทธศาสนาแตกออกเป็นหินยาน มหายาน ๒ ฝ่าย กระจายกระจายกันไปทั่วโลกนั้น วงศ์มหายานท่านถือว่ามีภิกษุณีได้ ตั้งที่เห็นว่ามีภิกษุณีอยู่ในไต้หวัน แล้วแม้ในทางหินยานเอง เวลาแยกย่อยออกไปเป็นลังกาวงศ์ สยามวงศ์ สยามวงศ์เข้ามาเมืองไทย ลังกาวงศ์อยู่เมืองลังกา ลังกาวงศ์เขาก็ถือว่า เขามีภิกษุณีได้ เขาไม่ได้ถือว่าหมดไปเมื่อปี พ.ศ. ๑๐๐๐ เหมือนอย่างที่ถือกันในทางเถรวาท ส่วนใหญ่เมื่อถืออย่างนี้ลังกาวงศ์ยังมีการอุปสมบทให้หญิงเป็นภิกษุณี เหมือนกับไต้หวันก็ยังอุปสมบทให้หญิงเป็นภิกษุณีในทางฝ่ายมหายาน แต่เถรวาทโดยเคร่งครัดที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นถือว่าหมดวงศ์ภิกษุณีตั้งแต่ พ.ศ. ๑๐๐๐ ไปแล้วจริง ๆ เพราะฉะนั้นเวลานี้ใครจะอุปสมบทเป็นภิกษุณี ก็คงต้องใช้วิธีบวชในทางฝ่ายลังกาวงศ์และบวชในทางฝ่ายมหายาน ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำที่ไต้หวัน จะทำที่ไหนก็ได้ บังเอิญไต้หวันนั้นมีภิกษุณีเป็นอุปัชฌาย์อยู่มาก ก็มีปัญหาว่หญิงที่ไปอุปสมบทมาแต่ลังกาก็ดี หรืออุปสมบทมาตั้งแต่ไต้หวันหรือประเทศอื่นในทางฝ่ายมหายาน ก็ดี จะถือเป็นภิกษุณีหรือไม่ ถ้าถามผมก็จะต้องตอบว่าเป็นภิกษุณีในทางฝ่ายวงศ์นั้น ๆ นิกายนั้น ๆ ตามความเชื่อของคณะนั้น ๆ แล้วเข้ามาในเมืองไทย รัฐก็รับว่าบุคคลเหล่านี้คือภิกษุณี แต่ว่าจะไปรับกันในทางศาสนา รับกันในทางเถรวาท รับกันในวงการปกครองคณะสงฆ์หรือไม่ ก็อยู่ที่วงการของท่านเอง ซึ่งรัฐไม่สามารถไปทำอะไรได้ อุปมาเสมือนหนึ่งแม้วุฒิสภาแห่งนี้จะมี

อำนาจในการแต่งตั้งใครก็ตามให้ดำรงตำแหน่งอยู่ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ โหวตกันเลย วุฒิสภาได้คะแนนเสียงข้างมาก แล้วคนคนนั้นก็ไปปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แต่ถ้าสมมุติ กระบวนการสรรหาเริ่มมาตั้งแต่ต้นโดยไม่ถูก ก็ไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นสามารถเข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่นั้นได้ฉันใด บุคคลที่ประพฤติปฏิบัติครองตนเป็นภิกษุณี ถือศีลครบ ๓๑๑ ข้อ มีอยู่มากมาย แต่จะนับว่านั่นคือภิกษุณีนั้นก็ต้องย้อนกลับไปดูว่าได้บวชโดยอุปัชฌาย์ ที่ถูกต้องตามนิกายตามความเชื่อหรือไม่ ซึ่งตรงนี้ไม่ใช่อยู่ในวินัยจรรย์ของรัฐเลย เพราะฉะนั้น ปัญหาความเป็นมาทั้งหมดจะเป็นในลักษณะเช่นนี้ กระผมกราบเรียนเพื่อความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับกระทู้นี้ ผมก็เรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาสอบถามว่าข่าวนี้นี้มีมานานแล้ว ได้มีการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อหารือหรือไม่ ก็ได้รับคำตอบว่ายัง ผมบอกถ้าอย่างนั้นผมจะมีหนังสือไปหารือมหาเถรสมาคมเพื่อให้มีสมณวินัยจรรย์ออกมาว่า ท่าทีของคณะสงฆ์ไทยเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ อย่างน้อยก็จะมีคำตอบจากหน่วยงานองค์กรที่เป็นทางการถึงจะไม่ใช้รัฐบาลก็ดี เพราะรัฐบาลคงเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ได้ ผมขอกราบเรียนดังนี้ แล้วเรื่องนี้ก็คงจะได้รับคำตอบจากมหาเถรสมาคมจะบวกหรือจะลบ จะถูกหรือจะผิด จะเป็นที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจ ต้องมีคำตอบมาให้พุทธศาสนิกชนในโอกาสต่อไปครับท่านประธานฯ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา (นายสหัส พินทุเสนีย์ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง) : ผู้ตั้งกระทู้จะซักถามเพิ่มเติมเชิญได้ครับ

นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช (ขอนแก่น) : กราบขอบพระคุณ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างยิ่ง ชื่นชมท่านเหลือเกิน ท่านมีความรู้แตกฉานทุกด้านเลย แต่สิ่งที่ดิฉันจะขออนุญาตกราบเรียนท่านรองนายกฯ เพิ่มเติม นั่นก็คือเรื่องของ การบวชภิกษุณี การบวชภิกษุณีนั้นจะต้องบวชโดยสงฆ์ ๒ ฝ่าย ซึ่งเป็นข้อบัญญัติต่อมาหลังจากที่พุทธองค์ ได้มีบัญญัติว่าให้สงฆ์ฝ่ายเดียวบวชได้ตามภิกษุณีชั้นธกะที่ดิฉันได้ยกมาแล้ว ท่านได้บอกว่าการบวชนั้นจะต้องบวชโดยสงฆ์ ๒ ฝ่าย โดยที่จะต้องบวชโดยพระผู้ชายก่อน พระภิกษุแล้วก็ถึงจะมาบวชภิกษุณี ดิฉันอยากจะกราบเรียนนิดหนึ่งว่า จากหลักฐานที่ดิฉันได้ศึกษามานั่น เมื่อมีการอนุญาตให้พระผู้ชายบวชให้ผู้หญิงที่ต้องการมาบวช ก็มีผู้หญิงมาขอบวชมาก เลยทำให้มีบางคนไม่เหมาะสมเข้ามาบวช อย่างเช่น มีท้องเข้ามาบ้าง ตั้งครรภ์อ่อน ๆ โดยไม่รู้ตัว เพราะว่าการตรวจทางแพทย์อะไรไม่มีเมื่อสมัยก่อน ก็ทำให้เกิดความไม่งามที่มีผู้หญิงจะมาท้องในผ้าเหลือง ก็เลยทำให้เกิดพุทธบัญญัติให้มีการตรวจสอบโดยละเอียดเสียก่อนก่อนที่จะอนุญาตให้บวช คือให้พระผู้หญิงด้วยกันซักถามผู้หญิงด้วยกัน อย่างเช่น ถามเกี่ยวกับเรื่องอวัยวะเพศ เรื่องอะไรต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของผู้หญิงโดยตรง ซึ่งพระผู้ชายนั้นถามโดยละเอียดไม่ได้ น่าเกลียดคือการผ่านขั้นตอนนั้นขั้นตอนหนึ่งแล้ว ถึงจะมาถึงการอุปสมบทโดยพระผู้ชาย สิทธิขาดนั้นอยู่ที่พระผู้ชายเป็นสุดท้าย อันนี้คือสิ่งที่ เป็นขั้นตอนของการบวช ทีนี้ในส่วนของพระวินัยที่ได้

กำหนดไว้ พุทธบัญญัติที่ได้บัญญัติไว้ที่ได้กราบเรียนท่านแล้วนะคะ ว่ายังไม่มีพุทธบัญญัติอะไรที่มายกเลิกการที่จะให้สงฆ์ฝ่ายเดียว บวชได้ แล้วก็ก็เป็นสิ่งที่เป็นเถรวาทหรือหินยานนั้นก็มาบัญญัติกันทีหลัง ในสมัยพุทธองค์นั้นไม่มีแล้วการที่บอกว่าภิกษุณีได้สิ้นเชื้อไปแล้วนั้นอยากจะกราบเรียนว่าบันทึกต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นในสมัยหลังพุทธกาลที่มีการสังคายยานั้น ผู้หญิงซึ่งมีเป็นภิกษุณีแล้วอย่างน้อย ๕๐๑ องค์ คือพระนางมหาประชาบดีและนางสาภิยาณี ๕๐๐ องค์ ที่บวชให้ ไม่ให้โอกาสเข้าสู่การที่จะสังคายนา แล้วการบันทึกประวัติศาสตร์ บันทึกต่าง ๆ นั้นบันทึกโดยผู้ชายทั้งสิ้น การบันทึกอะไรก็ตามผู้หญิงไม่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้อง ทีนี้ในส่วนที่ดิฉันได้มีหลักฐานนั้นก็คือ การที่บอกว่าภิกษุณีได้สิ้นเชื้อไปแล้ว ไม่จริง ประมาณพุทธศักราช ๘๗๖ ได้มีบันทึกไว้ว่า พระนางเทสสรภิกษุณีและภิกษุณีจำนวน ๑๐ รูป ได้รับนิมนต์ให้เดินทางไปเผยแผ่ศาสนาในประเทศจีนโดยเรือสินค้าชื่อนั้นที และได้จัดการบวชครั้งยิ่งใหญ่ขึ้นที่วัดป่าใต้เมืองนานกิง ประเทศจีน จากนั้นภิกษุณีก็แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นเกาหลี เวียดนาม ไต้หวัน หรือไปทางตะวันตก อันนี้คือสิ่งที่ไม่สิ้นสาบเชื้อไปอย่างแน่นอน ทีนี้เมื่อท่านอ้างว่า หรือท่านได้ให้คำตอบกับเราว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของคณะสงฆ์ เป็นเรื่องของสงฆ์ซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องของทางฝ่ายฆราวาสหรือทางรัฐบาล ดิฉันก็ได้แต่ฝากความหวังนะคะ เพราะดิฉันเชื่อมั่นว่าพระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่ท่านไม่มีอคติแน่นอน แต่ข้อมูลหรือว่าการศึกษาเรื่องนี้ยังไม่เคยเกิดขึ้น ไม่มีใครศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถือปฏิบัติกันมาอย่างไรก็อย่างนั้น การประนีประนอมหรือการที่จะหาทางออกเพื่อให้ผู้หญิงนั้นมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานศาสนานั้น ท่านรองนายกฯ ก็ต้องทราบดีว่า เวลานี้ปัญหาสังคมมีมากมายหนับการปัญหาความรุนแรง ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด พื้นฐานสังคมมีความอ่อนแอ การที่เราจะมีพระผู้หญิงซึ่งปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ แล้วมุ่งมั่นในชีวิตจะบวชเพื่ออุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนา แล้วมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม หลาย ๆ ท่านบอกว่าในองค์กรคณะสงฆ์เป็นระบบศักดินา การที่จะมาสู่ปัญหาสังคมย่อย ๆ อาจจะมีมองข้ามจุดนั้นทำไมไม่คิดว่าถ้ามีผู้หญิงเข้าไปบวช โอกาสที่เราจะแก้ไขปัญหาร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสิ่งที่ดี ๆ ขึ้นนั้น เราจะละเลยโอกาสนี้หรือ ดิฉันมั่นใจว่าพระผู้ใหญ่ท่านมองเห็นประเด็นนี้แล้วที่ดิฉันได้กราบนิมนต์มาให้ข้อมูลในชั้นของอนุกรรมการนั้น หลาย ๆ ท่านซึ่งมีบทบาทเคลื่อนไหวในทางการเมือง ดิฉันขอให้คำว่า “การเมือง” เพราะดิฉันอยู่สภาพตรงนี้ดิฉันไม่เคยเจอพระที่มากางกลดปักนอนอยู่ในช่วงเช้าพรรษาเช่นที่ผ่านมา อยู่ดี ๆ พวกเราประชุมอยู่เดินออกไปก็ได้ยินเสียงสวดให้พวกเรา แล้วก็มีการสาปแช่ง มีการที่จะบอกบังสกุลให้พวกเรา ถ้ากฎหมายไม่ผ่าน ดิฉันเพิ่งเจอ แต่ในระดับนี้ดิฉันไม่แน่ใจ แต่ในระดับพระผู้ใหญ่ที่ดิฉันเชื่อมั่นในสิ่งที่เป็นความถูกต้อง เพราะฉะนั้นถ้าหากสถาบันพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดย ฯพณฯ รองนายกฯ ได้ดูแลอยู่นั้น ดิฉันฝากความหวัง อย่าได้คิดว่าเป็นเรื่องของพระสงฆ์องค์เจ้าอย่างเดียว ชั่วช่วงซีดีข้างสงฆ์ ดิฉันคิดว่าไม่ได้แล้ว คงจะต้องหันมามองปัญหาตัวนี้ อย่างชัดเจนกันต่อไปนะคะ เราจะยึดอะไร เราจะยึดพิธีกรรมหรือจะยึดจุดมุ่งหมายของการบวช

บวชเพื่อสร้างความคิด ทำความคิด หญิงชายมีโอกาสนับรลู่ธรรมเท่ากัน พระพุทธองค์เป็น
 นักประชาธิปไตย ไม่เคยห้าม ไม่เคยกดขี่ ไม่เคยที่จะห้ามผู้หญิง แต่สภาพแวดล้อมในโอกาสนั้น
 ทำให้มองว่าที่พระองค์ตัดทานพระน้านางไว้ถึง ๓ ครั้งนั้น เป็นเพราะพระองค์ไม่เต็มใจที่จะ
 ให้บวช ลังเล แต่จริง ๆ แล้ว ไม่ใช่ เพราะในสังคมฮินดู สังคมพราหมณ์นั้นผู้หญิงด้อยต่ำ
 เหลือเกินนะคะ อย่างที่ได้กราบเรียนไปแล้ว แล้วก็ความปลอดภัย ถึงบัญญัติว่าให้อยู่ในวัด
 เดียวกันกับพระผู้ชาย แต่เวลานี้ไม่ใช่ยุคสมัยนั้นแล้ว ดิฉันคิดว่าการที่ไม่มีพุทธบัญญัติ
 เปลี่ยนแปลงการบวชโดยสงฆ์ฝ่ายเดียว คือชายนั้นยังคงใช้ได้อยู่ เพียงแต่ว่าท่านจะมองเห็น
 หรือไม่ ไปอ่านดูที่มีกำหนดไว้ในพระวินัยปิฎกซึ่งดิฉันได้ยกอ้างไปแล้วในเล่มที่ ๗ กรณีการ
 ลิ่นเชื่อของพระภิกษุณียังไม่สิ้นแน่นอน พระผู้ใหญ่ที่ดิฉันได้นิมนต์บอกว่าท้องจากที่อื่นมาแล้ว
 จะมาร้องให้สงฆ์ไทยรับ รับไม่ได้ หมายความว่าไปบวชที่ศรีลังกา บวชที่ได้หัวน บวชเสร็จแล้ว
 มีสภาพเป็นภิกษุณีไม่ว่าจะสายอะไรก็ตาม ดิฉันไม่ถือว่าเป็นสายอะไร เพราะว่าพระพุทธองค์
 ไม่มีแบ่งเถรวาทและมหายาน เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วบอกว่าจะมาให้คณะสงฆ์ไทยรับ
 เสมือนไปท้องที่อื่นแล้วก็มาให้พระสงฆ์ไทยรับ รับไม่ได้ ก็อยู่กันไปตามมีตามเกิด อยากบวช
 ก็บวชไปนะคะ ปัญหาสังคมถึงเกิดขึ้น เด็กผู้ชายแตกวัยรุ่นขึ้นมาอยากบวชเถรวาทได้ ผู้หญิง
 เด็กผู้หญิงอยากบวช บวชไม่ได้ สามเณรีบวชไม่ได้เป็นข้อจำกัด จึงทำให้เกิดปัญหาของเรื่อง
 ต่าง ๆ เกี่ยวกับวัยรุ่นกระทบอย่างมากมาย อันนี้ดิฉันขอฝาก ขณฯ ด้วยความหวังอันสูงส่ง
 ไม่มียุคสมัยใดที่จะเปิดฟ้าใสเปิดให้เราขณะนี้แล้วละ ในการที่จะให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมใน
 พื้นที่ศาสนา ถ้าท่านทำตรงนี้ได้เรื่องของการยกย่องจากนานาชาติอารยประเทศ เพราะเวลานี้เราอยู่
 ในอนุสัญญาจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีนะคะ ซึ่งเราได้มีการทำสัญญากับนานาชาติประเทศไว้
 เราเป็นประเทศชาติที่มีความเจริญแล้ว ดิฉันฝากตรงนี้ไว้ด้วยนะคะ ในด้านของกฎหมายนั้น
 ดิฉันคิดว่าฝาก ขณฯ ไว้เช่นเดียวกัน การที่ใครอยากบวชก็บวช บวชได้บวชไป แต่สถานะทาง
 กฎหมายการรับรองไม่มี ไม่ต้องกลัวหรอกคะจะมาเป็นเจ้าของอาวาสหรือมียศฐาบรรดาศักดิ์ แต่เรา
 แข่งกันที่จะทำความดีเพื่อช่วยเหลือสังคมไม่ดีกว่าหรือ อันนี้ขอฝากไว้ นะคะว่า ทำอย่างไรจึงจะ
 กำหนดสถานะของภิกษุณีให้ปรากฏในร่าง พ.ร.บ.สงฆ์ คงจะต้องหาช่องทางที่จะทำหรือกำหนด
 ดึงให้เราไว้ในบทเฉพาะกาล ก็จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในการที่จะทำงาน หรือการที่จะบัญญัติ
 กฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป แม้กระทั่งแม่ชีซึ่งเป็นนักบวชหญิงหรือนัก
 บวชอื่น ในด้านกฎหมายนั้นดิฉันฝากความหวังกับ ขณฯ ไว้ด้วย สิ่งที่ยิ่งใหญ่เหลือเกิน
 การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ทันที เพราะทัศนคติและแนวคิดของประชาชนนั้น
 ยังถูกฝังอยู่มาเป็น ๗๐๐ ปีที่มีศาสนาพุทธในประเทศไทย เพราะฉะนั้นทำอย่างไรจึงจะเกิด
 แนวคิดที่กว้างไกลก็คือ การศึกษาเรียนรู้ การให้ความรู้ที่กว้างขวางกับประชาชนทุกหมู่เหล่า
 แม้กระทั่งภิกษุที่บวช ก็ไม่มีความรู้ บางท่านไม่ทราบจริง ๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นมาอย่างไร
 ภิกษุณี ดิฉันอายุ ๕๑ - ๕๒ ปีแล้วเพิ่งจะรู้ว่าภิกษุณีมีอยู่ แต่ขาดหายไปโดยที่พวกเราไม่เคย
 เฉลียวใจเลย ในสังคมไทยนะคะ เพราะฉะนั้นในเรื่องทัศนคตินั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ

ที่จะต้องให้ความรู้กับประชาชน ให้ความรู้กับพระสงฆ์องค์เจ้าทุกฝ่ายแล้วผู้ที่จะมีบทบาทอันสำคัญก็คือสื่อมวลชน สื่อมวลชนนั้นจะเป็นผู้สะท้อนสิ่งที่ถูกต้องให้กับสังคม เวลาไหนใครมาแตะเรื่องภิกษุณีเข้าไป ดิฉันถูกกล่าวหาว่าอยากตั้ง เป็น ส.ว. ขอนแก่นผู้สื่อข่าว อยากตั้งเข้ามาแตะเรื่องภิกษุณี กระตุ้นพระสงฆ์องค์เจ้าจิวรท่านร้อนแล้วนะ ท่านถูกกระตุกแล้วนะ ท่านจะอยู่เฉยไปได้อย่างไร ออกมาต่อสู้กับภิกษุณี เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ดิฉันมีหลักฐาน ดิฉันเก็บไว้หมด การที่สื่อออกมาในสิ่งที่เป็กลาง ดิฉันคิดว่าจะเป็ประโยชน์และสร้างสรรค์กับสังคมอย่างยิ่งนะคะ

ประการที่ ๓ นโยบายของรัฐบาลในการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง การให้สตรีเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาทางจิตใจของบุคคลในสังคมจะทำให้นโยบายของรัฐบาลขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เวลาที่เราปรากฏเป็นข่าว เราต้องยอมรับความเป็นจริง ดิฉันเป็นคนชอบพูดความจริง เมื่อสักครู่ก่อนที่ ฯพณฯ รองนายกฯ จะมา หลายคนมาเตือนดิฉัน ท่าน ส.ว. ด้วยความรักและเป็นห่วง สามีรับราชการอยู่นะ ทำไมไปพูดถึงรัฐบาลอย่างโน้นอย่างนี้ ดิฉันคิดว่าดิฉันพูดเพื่อความถูกต้อง รัฐบาล ฯพณฯ นายกฯ ทักษิณ ชินวัตร ท่านทำงานเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองและความเสียสละ ดิฉันพร้อมที่จะสนับสนุนในสิ่งที่ท่านทำถูกต้อง แต่อะไรก็ตามถ้าเป็นสิ่งที่ดิฉันคิดว่าไม่ถูกต้อง ดิฉันก็เป็นตัวของตัวเอง อันนี้กราบเรียนท่านไว้ว่า สถาบันครอบครัวนั้นพระผู้หฤญจะมีส่วนในการที่จะแก้ปัญหา มีไหมคะ โอกาสที่ผู้หฤญเราจะเข้าถึงพระ กราบที่ดักท่าน กราบที่เท่าท่านไม่มี จะยื่นของถวายพระ เราต้องยื่นผ่านผ้าผืนหนึ่งซึ่งเป็นโลกสมมุติ ยื่นใส่มือพระก็ได้ แต่เวลานี้เราทำได้ถ้ามีภิกษุณี เวลานี้มีภิกษุณีแค่องค์เดียว มีสามเณรีแค่องค์เดียว คือดอกเตอร์ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ซึ่งท่านก็ได้รับการปฏิบัติที่แย่มาก ไม่ว่าจะเดินทางไปเผยแพร่ธรรมในต่างประเทศ และก็มีแม่ของท่านซึ่งเป็นภิกษุณีซึ่งแก่มากแล้ว อันนี้ก็บวชสายได้หวั่นมา เพราะฉะนั้นอันนี้ดิฉันคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้หฤญในการทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น มีความหมายและความจำเป็น และยิ่งในพื้นที่ศาสนาแล้วเป็นการสร้างจิตวิญญาณให้กับประชาชน ให้กับความต้องการพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีมีมาก แต่ปฏิบัติส่วนหนึ่งที่เป็นมารศานามีมากมายทีเดียว มีข่าวทุกวัน เพราะฉะนั้นเรามาร่วมกันทำงาน เพื่อสร้างสรรค์สังคมไม่ดีกว่าหรือ ดิฉันขอย้ำอีกครั้งหนึ่งสังคมจะก้าวไกลเมื่อหญิงชายทัดเทียมกัน การก้าวสู่การทำงานร่วมกัน การประนีประนอม มองกันด้วยเมตตาธรรม เราไม่ได้ต้องการความยิ่งใหญ่ ไม่ต้องการเป็นใหญ่ในวงการศาสนา แต่ต้องการมีส่วนร่วมในการที่จะมีโอกาสเข้าสู่การศึกษาและการบรรลุธรรม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติในภาพรวม ดิฉันขอฝากถึงประเด็นนี้ไว้เพียงเท่านี้ ขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างสูง ท่านไม่สบายท่านก็กรุณามา ดิฉันก็ชื่นใจที่สุดที่ได้ฟังสิ่งที่เป็นผู้รู้จากท่าน และก็มีหวังว่าผู้หฤญเรานั้นจะได้รับการดูแลในส่วนของความเสมอภาค ไม่ใช่พูดแต่ปากอย่างเดียว แต่ลงสู่การปฏิบัติ ครั้งนี้จะทำให้เห็นว่าถ้าเราแก้ปัญหาผู้หฤญในพื้นที่ศาสนาได้ ปัญหาสิทธิเสมอภาคอย่างอื่นไม่ต้องพูดถึง

เป็นเรื่องเล็กมาก ก็ฝากความหวังไว้กับพระคุณเจ้าซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่ แต่พระเคลื่อนไหว ดิฉันไม่ชอบค่ะ ดิฉันคิดว่าท่านน่าจะมီးอะไรที่ไม่ค่อยถูกต้องนัก ก็ขอฝากไว้เพียงเท่านี้ค่ะ กราบขอบพระคุณค่ะ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา (นายสหัส พิณฑุเสณีย์ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง) : เชิญฯ พณฯ รองนายกฯ ครับ

นายวิษณุ เครืองาม (รองนายกรัฐมนตรี) : ท่านประธานฯ ที่เคารพ ขออนุญาต ใช้เวลาอีกนิดเดียวนะคะ ขอรบกวนโดยทั่วไปแล้วในส่วนรัฐบาลก็ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวกระผมเองนั้นไม่ได้มีอคติใด ๆ ต่อสตรีเพศ หรือภาวะภิกขุณี และก็ไม่ได้มีความรู้สึกเลยว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องชั่วช้างี่เง่า แต่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญของชาติบ้านเมือง สิ่งที่ท่านสมาชิกวุฒิสภาได้ตั้งเป็นคำถามมานั้น ความจริงคำตอบก็คือว่า อยู่ที่ทางศาสนาท่านคิดของท่านอย่างไร ท่านต้องเป็นคนให้คำตอบนี้แก่สังคม ท่านต้องเป็นผู้ให้คำตอบแก่รัฐบาล ท่านต้องเป็นผู้ให้คำตอบแก่ประชาชน ถ้าทางศาสนาบอกมีได้ เป็นได้ ทำได้ก็จบ รัฐบาลก็ไม่มีหน้าที่ที่จะไปบอกว่าทำไม่ได้ แต่ถ้าทางศาสนาบอกมีไม่ได้ เป็นไม่ได้ ทำไม่ได้ ก็คงไม่ใช่เรื่องที่รัฐบาลจะไปบอกไม่ได้ จะต้องได้ แต่ขณะนี้ประเด็นว่าคำตอบยังไม่ชัดเจน จึงต้องมีความชัดเจนเกิดขึ้น กระผมจึงได้กราบเรียนในตอนตอบกระทู้ครั้งแรกว่า จะมีคำถามไปถึงมหาเถรสมาคม และเมื่อจะตอบก็ต้องมีการศึกษากันก่อนที่จะมีการตอบ และกระผมใคร่ที่จะอาราธนาให้ทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง ๒ นิกาย ได้มีคณะทำงานศึกษาเรื่องนี้อย่างมีหลักวิชาการสนับสนุน เพื่อจะสนับสนุนคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมออกมา ซึ่งคงใช้เวลาและใช้กระบวนการในทางวิชาการระยะหนึ่ง แล้วได้ความอย่างไรกระผมจะกราบเรียนท่านประธานฯ ต่อไปครับ

ตัวอย่างกระทู้ถาม (ในราชกิจจานุเบกษา) ถามนายกรัฐมนตรี

(สำเนา)

รับที่ ๒/๒๕๔๔ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๐๐๒ ร.

วุฒิสภา

๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง คัดค้านการทำลายพระพุทธรูปของรัฐบาลทาลิบัน ประเทศอัฟกานิสถาน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม นายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ตามที่สื่อมวลชนได้เสนอข่าวว่า รัฐบาลทาลิบันแห่งประเทศอัฟกานิสถาน ได้สั่งให้มีการทำลายพระพุทธรูปทั่วประเทศ รวมไปถึงพระพุทธรูปประทับยืนขนาดใหญ่ ๒ องค์ ที่มีการสลักไว้บนหน้าผา ณ เมืองบามิยัน โดยอ้างว่าเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาอื่นนั้น ได้สร้างความขุ่นเคืองและความไม่พอใจในหมู่ผู้นับถือพุทธศาสนาเป็นอันมาก และกรณีเดียวกันนี้อาจก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศได้ ในฐานะที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เมื่อได้รับทราบข่าวดังกล่าว ได้สร้างความสลดใจให้เกิดขึ้นแก่ชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลได้แสดงจุดยืนในเรื่องนี้อย่างไร และได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับรัฐบาลทาลิบันอย่างเหมาะสมเพียงใด

๒. รัฐบาลได้ให้ความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์กรต่าง ๆ เพื่อคัดค้านการกระทำของรัฐบาลทาลิบันหรือไม่ และในลักษณะอย่างไร

๓. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการมีมาตรการสร้างความเข้าใจเพื่อ ไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจชาวพุทธ และจะสร้างความเข้าใจระหว่างพุทธศาสนิกชนและอิสลามิกชนในประเทศไทยอย่างไร

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

การุณ ไสงาม

(นายการุณ ไสงาม)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดบุรีรัมย์

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถาม (ในราชกิจจานุเบกษา) ถามนายกรัฐมนตรี

คำตอบกระทู้ถามที่ ๐๐๒ ร.

ของ นายการุณ ไสงาม สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดบุรีรัมย์

เรื่อง คัดค้านการทำลายพระพุทธรูปของรัฐบาลทาลิบัน ประเทศอัฟกานิสถาน

ข้าพเจ้า นายเกษม วัฒนชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่อง คัดค้านการทำลายพระพุทธรูปของรัฐบาลทาลิบัน ประเทศอัฟกานิสถาน ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความเกียรติดังนี้

คำตอบข้อ ๑ และข้อ ๒ ขอเรียนว่าเนื่องจากประเทศไทยและประเทศส่วนใหญ่ในประชาคมโลก มิได้รับรองรัฐบาลของกองกำลังทาลิบันเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของอัฟกานิสถาน ดังนั้น ในกรณีการกระทำของรัฐบาลทาลิบันประเทศไทยจึงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินการใด ๆ อันอาจถือเป็นการให้การรับรองทางกฎหมายแก่กลุ่มทาลิบัน ซึ่งประเทศไทยได้มีการดำเนินการต่อกรณีดังกล่าว ดังนี้

๑. การดำเนินการในกรอบพหุภาคี

๑.๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีหนังสือถึงผู้อำนวยการใหญ่ UNESCO แสดงความสนับสนุนในนามรัฐบาลไทยต่อการดำเนินการอย่างแข็งขันขององค์การดังกล่าวที่จะยับยั้งและคัดค้านการตัดสินใจของผู้นำกลุ่มทาลิบัน

๑.๒ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๔ ผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติแสดงท่าทีของรัฐบาลไทย พร้อมทั้งแจ้งความประสงค์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่ขอให้ฝ่ายทาลิบันทบทวนการกระทำดังกล่าว

๑.๓ กระทรวงการต่างประเทศได้สั่งการให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส (ซึ่งเป็นที่ตั้งของ UNESCO) และคณะผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สนับสนุนและดำเนินการอย่างแข็งขันร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตและคณะผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติของประเทศอื่น ๆ ที่นับถือพุทธศาสนา ตลอดจนประเทศที่มีท่าทีร่วมกัน ให้แสดงเจตจำนงร่วมกัน (Joint Representation) ต่อผู้อำนวยการใหญ่ UNESCO และต่อเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อเรียกร้องให้ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะกดดันให้กลุ่มทาลิบัน ยุติการกระทำ

๑.๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ได้ร่วมอุปถัมภ์ร่างมติที่เสนอโดยเยอรมนีต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เพื่อเรียกร้องให้กลุ่มทาลีบันทบทวนและยุติการทำลายพระพุทธรูปและรูปปั้น Pre - Islamic ในอัฟกานิสถาน ซึ่งร่างข้อมติดังกล่าวได้รับการรับรองในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ อย่างเป็นเอกฉันท์

๑.๕ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ได้ร่วมกับกลุ่มเอเชีย - แปซิฟิก ประจำ UNESCO จัดทำแถลงการณ์เกี่ยวกับประเทศอัฟกานิสถาน (Statement on Afghanistan) แสดงท่าทีของกลุ่มและเสนอต่อผู้อำนวยการใหญ่ UNESCO โดยจะสนับสนุน การดำเนินการของ UNESCO ในการปกป้องมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในอัฟกานิสถาน การหาทำที่ร่วมกันของประชาคมโลกโดยการหารือร่วมกับสหประชาชาติ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือพิเศษสำหรับ UNESCO ในการรักษามรดก ทางประวัติศาสตร์ของอัฟกานิสถาน และเรียกร้องให้ผู้อำนวยการใหญ่ UNESCO พิจารณา ข้อเสนอแนะของประเทศในภูมิภาคที่จะรักษาศิลปะวัตถุในอัฟกานิสถาน รวมทั้งการเคลื่อนย้าย ไปเก็บรักษาไว้ในประเทศใกล้เคียง และขอให้ผู้อำนวยการใหญ่ UNESCO ดำเนินการโน้มน้าว ผ่านประเทศที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มทาลีบัน

๒. การดำเนินการในกรอบทวิภาคี

๒.๑ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสืออ้างถึงนายกรัฐมนตรีอินเดีย สนับสนุนการเรียกร้องร่วมกับอินเดีย และประชาคมโลกเพื่อกดดันให้กลุ่มทาลีบันยุติการทำลายพระพุทธรูปและโบราณวัตถุ ที่เมืองบามิยันในอัฟกานิสถาน

๒.๒ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มี หนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศปากีสถานในฐานะที่รัฐบาลปากีสถาน ให้การสนับสนุนและรับรองรัฐบาลทาลีบัน เพื่อขอให้โน้มน้าวกลุ่มทาลีบันให้ยุติการดำเนินการ ในครั้งนี้

๒.๓ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๔ ในระหว่างการเยือนมาเลเซียอย่างเป็นทางการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เจรจากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศมาเลเซียเพื่อขอให้โน้มน้าวกลุ่มทาลีบันให้ยุติการดำเนินการ ซึ่งฝ่ายมาเลเซียได้ แจ้งว่ามาเลเซียไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าวและได้มีท่าทีเช่นเดียวกับองค์การการประชุม กลุ่มประเทศอิสลาม (Organization of Islamic Conference - OIC) กล่าวคือ ขอให้กองกำลัง ทาลีบันทบทวนคำสั่งทำลายพระพุทธรูปดังกล่าวและว่ามีสาเหตุผลของศาสนาอิสลาม และ พร้อมที่จะสนับสนุนการดำเนินการเพื่อหยุดยั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๒.๔ กระทรวงการต่างประเทศได้สั่งการให้เอกอัครราชทูต ณ กรุง อิสลามาบัด เอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี และอุซบูต ณ กรุงริยาด ดำเนินการร่วมกับ เอกอัครราชทูตของประเทศที่นับถือพุทธศาสนาและประเทศที่มีท่าทีคัดค้านการกระทำ

ของกลุ่มทาลิบันในการแสดงเจตจำนงร่วมกันเพื่อคัดค้านและประณามการกระทำครั้งนี้ และยื่น
 บันทึกร่วมกันต่อผู้แทนของกลุ่มทาลิบันในปากีสถาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และซาอุดีอาระเบีย

๓. การออกแถลงการณ์แสดงท่าทีของประเทศไทย

๓.๑ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
 ได้แถลงข่าวแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าวเพราะกระทบกระเทือนจิตใจของ
 พุทธศาสนิกชนจำนวนมาก

๓.๒ วันที่ ๕ และ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ กระทรวงการต่างประเทศได้ออก
 แถลงการณ์แสดงท่าทีของไทยและประณามการกระทำดังกล่าว

๔. มาตรการต่อไปของประเทศไทย

แม้ว่ามาตรการและความพยายามของประชาคมโลกในการเรียกร้อง
 และกดดันกลุ่มทาลิบันมิให้ทำลายพระพุทธรูปที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ
 ใดๆก็ตาม กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่าประเทศไทยควรดำเนินมาตรการต่อไป
 โดยดำเนินการร่วมกับประชาคมโลก (ผ่านสหประชาชาติและ UNESCO) และกลุ่มประเทศอื่นๆ
 ที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ดังนี้

๔.๑ ดำเนินการเช่นที่ผ่านมาเพื่อมิให้โบราณวัตถุและพระพุทธรูปยุคก่อน
 อิสลามที่ยังเหลืออยู่ในอัฟกานิสถานถูกทำลายต่อไปอีก (to prevent further destruction)

๔.๒ ร่วมมือกับมิตรประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่นับถือ
 พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรเอกชน (NGOs)
 ทั้งหลายในการดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อป้องกันและยับยั้งการทำลายมรดกทางวัฒนธรรมที่มี
 คุณค่าของโลกของกลุ่มทาลิบัน

๔.๓ สำหรับการดำเนินการภายในของประเทศไทยนั้น กระทรวง
 การต่างประเทศจะพิจารณาให้มีการประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย
 เพื่อหามาตรการในอันที่จะปกป้องและรักษาไว้ซึ่งพระพุทธรูป รูปปั้นและโบราณวัตถุที่มีคุณค่า
 ทางศาสนาและวัฒนธรรมของโลก ทั้งในอัฟกานิสถานและในประเทศอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้ง
 ประเทศไทยด้วย

การดำเนินการในส่วนหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนาได้ขอให้
 องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) แจ้งประเทศในเครือสมาชิกที่นับถือพุทธศาสนา
 จำนวน ๓๗ ประเทศ เพื่อขอความร่วมมือร่วมใจแสดงการคัดค้าน และประณามการทำลาย
 พระพุทธรูปต่อรัฐบาลทาลิบัน ซึ่งทางองค์กร พ.ส.ล. ได้ดำเนินการแจ้งประเทศสมาชิกร่วมกัน
 คัดค้านอย่างแข็งขัน

คำตอบข้อ ๓ ขอเรียนว่า กรณีดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการ
 ศาสนาได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวพุทธต่อต้านและคัดค้านการทำลายพระพุทธรูปโบราณ

โดยพร้อมเพรียงกัน แต่ถือหลักอหิงสาและมีเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก สำหรับการสร้างความเข้าใจระหว่างชาวพุทธและอิสลามนั้น ขอเรียนว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีการร่วมมือกันจัดกิจกรรมระหว่างรัฐและชาวอิสลามเป็นประจำอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคใต้ เช่น การส่งเสริมกิจการฮัจย์ การจัดประชุมระหว่างศาสตราจารย์ของชาวอิสลาม เป็นต้น

ตัวอย่างกระทู้ถาม (ในราชกิจจานุเบกษา) ถามรัฐมนตรี

(สำเนา)

วันที่ ๙/๒๕๔๔ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กระทู้ถามที่ ๐๐๙ ร.

วุฒิสภา

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๔

เรื่อง การสมยอมราคาในงานสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้
ตามที่สำนักกระบวนน้ำกรุงเทพมหานคร โดยนายประสิทธิ์ สาคร ผู้อำนวยการ
กองเครื่องจักรกลได้เรียกผู้รับเหมาจำนวน ๒ ราย ซึ่งได้เสนอราคาในการประกวดราคาก่อสร้าง
โครงการเขื่อนป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ รายการ (๑. โครงการก่อสร้าง
ช่วงคลองบางเขน ๙ - เทเวศน์ ๒. โครงการก่อสร้างช่วงสะพานพระราม ๙ - คลองพระโขนง
๓. โครงการก่อสร้างช่วงดาวคะนอง - แฉกร้อน) เพื่อทำการต่อรองราคา เมื่อวันที่
๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ นั้น ซึ่งผลปรากฏว่าในการต่อรองราคาดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่า
น่าจะมีเงื่อนไขที่ทำให้เข้าใจได้ว่าการสมยอมราคากันเกิดขึ้นระหว่างบริษัทผู้รับเหมา
ด้วยกันเอง หรือระหว่างบริษัทผู้รับเหมากับเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครผู้รับผิดชอบโครงการ
เพราะผลจากการต่อรองราคาที่มีราคากลางโครงการละ ๓ - ๔ ร้อยล้านบาท นั้นได้ลดลง
ไม่ถึงร้อยละ .๐๐๐๑ และบางโครงการเจรจาลดลงเพียง ๕๐๐ - ๖๐๐ บาทเท่านั้น ซึ่งทาง
กรุงเทพมหานครอ้างว่า หากลดลงมากกว่านี้ผลงานที่ได้จะไม่มีคุณภาพ ด้วยเหตุผล
อันน่าเคลือบแคลงสงสัยดังกล่าว จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลจะชี้แจงถึงรายละเอียดของโครงการ รวมถึงขั้นตอนและวิธีการ
ดำเนินการประมูลงานโครงการดังกล่าวได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใด

๒. รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยได้ให้นโยบายกับกรุงเทพมหานคร
ในการต่อรองราคาจ้างเหมาภายใต้หลักการที่ว่า การต่อรองราคามากเกินไปจะมีผลทำให้
คุณภาพของงานตกต่ำไม่ได้มาตรฐานจริงหรือไม่ อย่างไร

๓. รัฐบาลมีแนวนโยบายที่เป็นรูปธรรมในอันที่จะป้องกันมิให้เกิดการ
สมยอมราคาในการประมูลงานของกรุงเทพมหานคร และรวมถึงโครงการก่อสร้างอื่น ๆ
ของรัฐหรือไม่ อย่างไร

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) สนิท จันทรวงศ์
(นายสนิท จันทรวงศ์)
สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี

ตัวอย่างคำตอบกระทู้ถาม (ในราชกิจจานุเบกษา) ถามรัฐมนตรี

คำตอบกระทู้ถามที่ ๐๐๙ ร.

ของ นายสนธิ จันทรวงศ์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี
เรื่อง การสมยอมราคาในงานสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม กรุงเทพมหานคร

ข้าพเจ้า ร้อยตำรวจเอก ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย ขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความเกียรติ ดังนี้

คำถามที่ ๑ รัฐบาลจะชี้แจงถึงรายละเอียดของโครงการ รวมทั้งขั้นตอนและ
วิธีการดำเนินการประมูลงานโครงการดังกล่าวได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ เพราะเหตุใด

คำตอบ กระทรวงมหาดไทย ขอเรียนชี้แจงดังนี้

๑. สภาพทั่วไป

จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘
รัฐบาลมีนโยบายให้กรุงเทพมหานครจัดทำโครงการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วม
(ความยาว ๘๓ กิโลเมตร) ริมน้ำเจ้าพระยา และคลองบางกอกน้อย เพื่อป้องกันน้ำท่วม
และความสูญเสีย ความเดือดร้อนของประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำที่ครอบคลุม
พื้นที่ ๓๕ ตารางกิโลเมตร ประมาณ ๘๐,๐๐๐ หลังคาเรือน โดยได้เริ่มก่อสร้างตั้งแต่
พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึงปัจจุบัน แล้วเสร็จไปแล้ว ๓๕ กิโลเมตร และจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๔
อีก ๘ กิโลเมตร ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ๔๐ กิโลเมตร จะดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗
และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หากดำเนินการเสร็จแล้วจะสามารถป้องกันและแก้ไข
ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองบางกอกน้อยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ให้หมดสิ้นไปได้

๒. กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ กฎเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติ

๒.๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๒ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการปรับลดราคากลาง
สิ่งก่อสร้างของหน่วยงานภาครัฐลงร้อยละ ๑๐

๒.๓ นโยบายรัฐบาล

ข้อ ๑๕ การบริหารราชการแผ่นดิน รัฐบาลมีนโยบายสร้าง
ความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตในการบริหารราชการแผ่นดิน

๒.๔ นโยบายของกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๑๓ ด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบใน
วงราชการ

๒.๕ นโยบายกรุงเทพมหานคร ระเบียบ ประกาศ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง
เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยเรื่องพัสดุ

๓. มาตรการและการดำเนินการ

การดำเนินการมีขั้นตอนการประกวดราคาหาผู้รับจ้างเหมาดังนี้

๓.๑ รายละเอียดโครงการ แบ่งการดำเนินการออกเป็น ๓ ช่วง คือ

- ช่วงที่ ๑ โครงการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ช่วงจากคลองบางเขนเก่าถึงสถานีสูบน้ำเทพเวศน์ งบประมาณ ๕๓๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท
(ราคากลางหลังปรับลดลง ๑๐% ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ เป็นเงิน
๔๗๐,๒๐๓,๒๐๐ บาท)

- ช่วงที่ ๒ โครงการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ช่วงจากสะพานพระราม ๙ ถึงคลองพระโขนง งบประมาณ ๔๔๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท (ราคากลาง
หลังปรับลดลง ๑๐% ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ เป็นเงิน ๓๗๙,๙๘๐,๐๐๐
บาท)

- ช่วงที่ ๓ โครงการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ช่วงจากคลองดาวคะนองถึงคลองแจรงร้อน และครองมหาสวัสดิ์ ช่วงจากคลองศาลเจ้าถึงคลอง
ขุนศรีบุรีรักษ์ งบประมาณ ๖๔๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ราคากลางหลังปรับลดลง ๑๐% ตามมติ
ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ เป็นเงิน ๕๗๘,๙๐๗,๐๐๐ บาท)

๓.๒ การประกวดราคาหาผู้รับจ้างเหมาดังนี้

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการคิดราคากลาง พร้อมกับประกาศแจ้งความ
ประกวดราคา

(๒) เสนอขอความเห็นชอบประกวดราคา โดยขออนุมัติแต่งตั้ง
คณะกรรมการรับซอง เปิดซอง และคณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคาเพื่อดำเนินการ
ประกวดราคา

(๓) หลังจากได้รับความเห็นชอบให้ประกวดราคา กรุงเทพมหานคร
จะออกแจ้งความประกาศประกวดราคาแจ้งให้ผู้สนใจทราบกำหนดวันขายแบบ วันรับและ
เปิดซองประกวดราคา เงื่อนไขต่าง ๆ พร้อมทั้งแสดงราคากลางเพื่อประกาศเปิดเผยราคากลาง
ตามมาตรการป้องกันหรือลดโอกาสในการสมยอมกัน เสนอราคาตามหนังสือสำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๑๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๑

๓.๓ ผลประกวดราคา

วิธีการประกวดราคา

กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการประกวดราคา ตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานครว่าด้วยเรื่องการแข่งขัน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีผลการดำเนินการดังนี้

- ได้ประกาศแจ้งความประกวดราคาเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔
- ขายแบบให้ผู้สนใจ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔
- รับและเปิดซองประกวดราคา ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๔

พิจารณาผลประกวดราคา เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ มีรายละเอียด ดังนี้

- ช่วงที่ ๑ มีผู้ซื้อแบบ ๓๒ ราย ยื่นซองเสนอราคา ๕ ราย ปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงวัฒนาก่อสร้าง เสนอราคาต่ำสุด ๓๔๙,๙๙๙,๕๗๒.๒๘ บาท ต่ำกว่างบประมาณ (๕๓๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท) และต่ำกว่าราคากลาง (๔๗๐,๒๐๓,๒๐๐ บาท) คณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคาได้ร่วมกันต่อรองราคา ห้างฯ ยินดีลดราคาลงเหลือ ๓๔๙,๙๙๐,๐๐๐ บาท คณะกรรมการเห็นควรจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงวัฒนาก่อสร้าง เป็นผู้ดำเนินการ

- ช่วงที่ ๒ มีผู้ซื้อแบบ ๓๓ ราย ยื่นซองเสนอราคา ๘ ราย ปรากฏว่า บริษัท สยามชินเท็คคอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) เสนอราคาต่ำสุด ๓๑๕,๓๙๓,๔๐๐ บาท ต่ำกว่างบประมาณ (๔๔๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท) และต่ำกว่าราคากลาง (๓๗๙,๙๙๐,๐๐๐ บาท) คณะกรรมการได้ร่วมกันต่อรองราคา บริษัท สยามชินเท็คคอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) ยินดีลดราคาลงเหลือ ๓๑๕,๓๐๐,๐๐๐ บาท คณะกรรมการเห็นควรจ้างบริษัท สยามชินเท็คคอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)

- ช่วงที่ ๓ มีผู้ซื้อแบบ ๓๐ ราย ยื่นซองเสนอราคา ๙ ราย ปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงวัฒนาก่อสร้าง เสนอราคาต่ำสุด ๔๔๘,๙๒๙,๕๗๑.๑๘ บาท ต่ำกว่างบประมาณ (๖๔๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท) และต่ำกว่าราคากลาง (๕๗๘,๙๐๗,๐๐๐ บาท) คณะกรรมการได้ร่วมกันต่อรองราคา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงวัฒนาก่อสร้าง ยินดีลดราคาลงเหลือ ๔๔๘,๙๒๐,๐๐๐ บาท คณะกรรมการเห็นควรจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงวัฒนาก่อสร้าง

คำถามที่ ๒ รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยได้ให้นโยบายกับกรุงเทพมหานคร ในการต่อรองราคาจ้างเหมาภายใต้หลักการที่ว่า การต่อรองราคามากเกินไป จะมีผลทำให้คุณภาพของงานตกต่ำไม่ได้มาตรฐานจริงหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ กระทรวงมหาดไทย ขอเรียนชี้แจงดังนี้

กรุงเทพมหานครได้ต่อรองราคาจ้างเหมาภายใต้กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ และนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย โดยในการพิจารณาต่อรองราคาของ คณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคา คณะกรรมการจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ที่สำคัญในการพิจารณาจ้างผู้ยื่นเสนอประกวดราคาดังนี้

๑. ผู้ยื่นเสนอประกวดราคาต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่ระบุไว้ในประกาศแจ้งความประกวดราคา

๒. การพิจารณาจ้างเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโครงการจะพิจารณา จากผู้ยื่นเสนอราคาต่ำสุด โดยราคาที่ยื่นต่ำกว่างบประมาณและราคากลางที่ตั้งไว้

๓. ในกรณีที่ผู้ยื่นเสนอประกวดราคารายต่ำสุดที่เสนอราคาต่ำกว่างบประมาณ และราคากลางแล้ว เมื่อคณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคาได้ร่วมกันต่อรองราคา ให้ลดราคาให้ต่ำลงมาอีก ถ้าผู้ยื่นเสนอราคาไม่ยอมลดราคาหรือลดราคาเพียงเล็กน้อยก็ตาม คณะกรรมการไม่สามารถอ้างเป็นเหตุเพื่อไม่จ้างผู้ยื่นเสนอราคารายดังกล่าวได้ เพราะราคาที่เสนอต่ำกว่างบประมาณและราคากลางแล้ว อนึ่ง ตั้งแต่มีคำสั่งให้เปิดเผยราคากลาง ผู้ยื่นเสนอราคาก็ไม่คอยยอมลดราคาลงอีกเพราะถือว่าต่ำกว่าราคากลางและงบประมาณแล้ว

คำถามที่ ๓ รัฐบาลมีนโยบายที่เป็นรูปธรรมในอันที่จะป้องกันมิให้เกิดการ สมยอมราคาในการประมูลงานของกรุงเทพมหานคร และรวมถึงโครงการก่อสร้างอื่น ๆ ของรัฐ หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ กระทรวงมหาดไทย ขอเรียนชี้แจงดังนี้

๑. การประกาศแจ้งความประกวดราคา

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในการประกวดราคา ดังนี้

(๑) ในการประมูลงานของกรุงเทพมหานคร ก่อนประกวดราคาได้มีการ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วไป โดยกรุงเทพมหานครจะให้กองประชาสัมพันธ์ประกาศ แจ้งความประกวดราคาทางวิทยุกระจายเสียงของกรุงเทพมหานคร

(๒) จัดส่งให้สำนักงานเขตทุกสำนักงานเขตช่วยประชาสัมพันธ์

(๓) ส่งให้กรมประชาสัมพันธ์และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และศูนย์รวมข่าวประกวดราคาประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบ

(๔) แจงให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินทราบด้วย

(๕) ประกาศแจ้งความประกวดราคาได้เปิดเผยราคากลางที่คณะกรรมการ ราคากลางได้กำหนดไว้ให้ทราบทั่วกัน

๒. การเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเสรี

ในการประมูลเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการได้ดำเนินการให้มีการประมูลงานอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันอย่างเสรี โดยดำเนินการดังนี้

- (๑) เชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเพื่อรักษาความเรียบร้อย
- (๒) มีผู้บังคับบัญชาระดับสูงมาร่วมเป็นสักขีพยานและควบคุมอย่างใกล้ชิด
- (๓) มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและผู้สื่อข่าวจำนวนมาก

มาเป็นสักขีพยานด้วย

อนึ่ง ในการดำเนินการประกวดราคา กรุงเทพมหานครได้อนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคา เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ยื่นเสนอประกวดราคาที่เหมาะสม โดยโครงการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน ๓ ช่วงนี้ในแต่ละช่วงจะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคา และดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นในรูปของคณะกรรมการและได้ผู้เสนอราคาที่เหมาะสม